

Quodlibetum quartum

Questum est de rebus diuinis et humanis. Circa res diuinas questum est primo de essentialibus. Secundo de personalibus. Circa essentialia questum est primo de scientia dei. Secundo de eius potentia. Circa scientiam dei questum est. vtrum in deo sint plures idee. Et respondetur quod sic. Dicit enim Augustinus in libro .lxxiiij. questionum quod deus singula rationibus propriis creatur. et alia ratione hominem et alia ratione equum. sed rationes rerum in mente diuina dicuntur idee ut patet per Augustinum ibidem. ergo sunt plures idee. Preterea hoc sunt aliqua distincta put deus eorum distinctionem cognoscit. cognoscit aut eorum distinctioem in seipso. ergo distinctarum rerum sunt in deo plures et distincte idee.

Sed contra. omne nomen quod in diuinis dicitur aut est essentialiale ut deus. aut personale ut pater. aut notionale ut generans. hoc nomen idea. nec est personale nec notionale quod non conueniret tribus personis. ergo est nomen essentialiale. Sed nullum essentialiale multiplicatur in diuinis. ergo non possumus dicere quod in diuinis sint plures idee. Respondetur quod est duplex pluralitas vna quidem est pluralitas rerum et hoc non sunt plures idee. nominat enim idea formam exemplarem. est enim vna res que omnium est exemplar scilicet diuina essentia quam omnes imitantur in quantum sunt et bona sunt. Alia est pluralitas hoc intelligitur rationem et hoc sunt plures idee. licet enim omnes res in quantum sunt diuinam essentiam imitentur non tamen vno et eodem modo imitantur ipsam. sed diuersimode hoc diuersos gradus. Sic ergo diuina essentia hoc quod imitabilis est hoc modo ab hac creatura est propria ratio et idea huius creature et

huius. et similiter de alijs. Unde hoc sunt plures idee hoc quod intelligitur diuina essentia hoc diuersos respectus quos habet ad ipsas diuersimode imitantes. Diuina autem respectus non solum intelliguntur ab intellectu creato sed etiam ab intellectu increato ipsius dei. scit enim deus et ab eterno sciuit quod diuersae creature diuersimode eius essentiam imitentur. et hoc fuerunt ab eterno in mente diuina plures idee sic rationes proprie rerum intellecte in deo. Hoc enim significat nomen idee ut sit scilicet quedam forma intellecta ab agente ad cuius similitudinem exterius opus producere possit vel intendit. Sicut edificator in mente sua preconcepit formam domus que est quasi idea domus in materia sic de. Ad primum ergo dicendum quod Augustinus intelligit esse aliam et aliam rationem hoc diuersitatem respectuum ut dictum est. Ad secundum dicendum quod cum dicitur hoc res sunt distincte put deus eorum distinctioem cognoscit. hec locutio est duplex. quod enim dicitur hoc quod deus cognoscit potest referri ad cognitionem diuinam vel ex parte cogniti vel ex parte cognoscentis. si ex parte cogniti sic vera est locutio. Est enim sensus quod hoc modo res sunt distincte sicut deus cognoscit eas esse distinctas. Si vero referat ad cognitionem ex parte cognoscentis sic est locutio falsa. Erit enim sensus quod res cognite illi modo distinctionis habeant in intellectu diuino quam habent in seipsis quod falsum est. quia in seipsis res sunt diuersae essentialiter non autem in intellectu diuino. Sic etiam res in seipsis sunt materialiter. in intellectu autem diuino immaterialiter. Et hoc ultimo modo procedebat ratio. Ad tertium dicendum quod ratio illa procedit de pluralitate reali. talis enim pluralitas in no-

minimo essentialibus non inuenitur :
sed solum pluralitas que est secundum
telligentie rationem ;

Unde quesitum est de pertinentiis
ad potentiam dei. Et primo. **U**trum in deo sit virtus.
Secundo de quodam effectu diuine
virtutis. **U**trum scilicet aque sint super
celos. **T**ercio ad quid virtus diuina
se extendere possit ; .ij. q.

Hoc primum sic procedit. **V**idetur
quod in deo non sit virtus. quia
ut **Philosophus** dicit in
primo celi virtus est ultimum potentie.
sed diuina potentia non habet
ultimum cum sit infinita. ergo in deo non
est virtus. **S**ed contra omne immediatum
operatum principium est virtus. operatio
enim omnis a virtute aliquo procedit.
Sed in deo est aliquod immediatum
operatum principium. quod deus immediate
aliquo operatur. ergo in deo est virtus. **I**tem
dicendum quod virtus qualitercumque accipiat
significat potentie complementum. et ideo
est quod virtus uniuscuiusque rei est quod bonum
facit habere. et opus eius bonum
reddit ut dicitur .ij. ethi. **T**unc enim
ostenditur potentia esse completa
quando et agens est perfectum et actio
perfecta. cum ergo potentia dei sit
maxime completa. potissime in deo
virtus inuenitur. unde dicitur **Sapientie**
.xii. virtutem ostendis tu que non
crederis esse in virtute summatus
et in patris. magnus dominus et magis
virtus eius. **A**d primum ergo
dicendum. quod virtutes quandoque
notificantur non per aliquid quod de
virtute essentialiter predicatur. sed per
illud ad quod virtus ordinatur. **A**b
eo enim spei habet sic **Augustinus** dicit. quod si
des est credere quod non vides. **C**redere
enim non est ipsa fides sed actus ad quem
ordinatur fides et hoc modo **Philosophus**
diffinit virtutem cum dicit. quod virtus est ultimum
potentie. quod scilicet virtus rei attenditur
in ordine ad hoc in quod ultimo per.
Sicut virtus eius qui potest ferre

centum libras / ut ipse ibidem dicit /
non consistit in hoc quod ferat decem
sed in hoc quod ferat illud ultimum in
quod potest scilicet centum. sic ergo
virtus cuiuslibet rei non attenditur
in uno / eorum que potest / sed
respectu totius quod potest. virtus
ergo diuina non potest attendi
in aliquo opus ipsius quod nullius
opus eius est quod adequat eius
virtutem ut deus amplius facere
non posset / sed virtus eius attenditur
secundum totum in quod potest. **S**ed
autem est infinitum. quia scilicet
deus infinita facere potest. **U**nde
et virtus eius est infinita. et hoc est
ultimum ei infinita posse. sicut vir-
tuti finitum est ultimum aliqua de-
terminata posse ;

Hoc secundum sic procedit.
Videtur quod aque habentes
reram speciem aque elementorum
super celos existant. hoc enim
dicitur minor mundus propter similitudinem
quam habet cum mundo maiori. sed videmus
quod in corpore humano superponitur
cerebrum quod habet naturam aque
cordi quod habet proprietatem ignis
inquitum est fons naturalis caloris.
ergo et in mundo maiori aqua
superponitur aliis elementis. **E**t hec
ratio videtur esse **Augustinus** in .xi. de ciuitate
dei capitulo .xxxiii. ubi dicit de quibusdam
quod ponderibus elementorum mouentur.
et ideo non putant aquam fluidam
grauemque naturam in superioribus
mundi locis potuisse constitui / qui secundum
rationes suas / si ipsi hominem facere
potuissent / non ei pituitam quod grece
phlegma dicitur et tanquam in elementis
corporis nostri aquarum vicem obtinet
in capite ponerent. **S**ed contra. partes
mundi sunt optime et ordinatissime
dispositae secundum suam naturam. **S**ed
illud quod habet spei

2^m

ciem aque naturaliter est pondero-
sum et ita naturaliter subsidet cor-
poribus leuibus scilicet aeri et ig-
ni. non ergo aliquid habens ve-
ram speciem aque super celos exi-
stit. ¶ Responso dicendum quod in
sacra scriptura quod mentiri non po-
test expresse dicitur aquas esse su-
pra celos. Dicitur enim Genesim pri-
mo quod diuisit aquas que sunt sub
firmamento ab aquis que sunt su-
pra firmamentum. Et in psalmo
dicitur aque que super celos sunt
laudent nomen domini. Et ideo si-
cut Augustinus dicit in secundo su-
per Genesim ad litteram quo quo-
modo et qualescunque aque ibi sint /
esse ibi eas minime dubitemus.
Maior quippe scripture huius est
auctoritas quam omnis humani in-
genij capacitas. Sed sicut Augu-
stinus primo eiusdem libri dicit tur-
pe est nimis et perniciosum ac ma-
xime cauendum ut christianum de
his rebus scilicet naturalibus quasi
secundum christianas litteras loquente ita
delirare. quilibet infidelis audiat
ut quemadmodum dicitur de toto
celo errare conspiciens risum tene-
re vix possit et non tam molestum
est ut errans homo deridet. sed quod
auctores nostri ab eis qui foris sunt
terra selesse credunt et cum magno eorum
exicio de quorum salute satagimus tam-
quam indocti reprehendunt atque respuunt.
Et ideo sic ipse subiungit multiplices
expositiones ipse posuit in verbis Gene-
sis. ut sic accipiat una expositio quod
alteri expositio non preiudicetur quod
forte melior est. Sic ergo quod dicit
de aquis super celos existentibus multi-
pliciter potest intelligi. Unum modo ut per
firmamentum vel per celos non intelliga-
mus firmamentum vel celum in quo sunt sy-
dera sed hunc aerem in quo aues vo-
lare dicuntur super que aerem aque va-
porabiliter eleuatur et exinde plu-
uię generantur. Et de hac exposi-

tionem dicit Augustinus in secundo
super Genesim ad litteras hanc con-
siderationem dignissimam iudico.
quod enim dicitur neque contra fidem
est et prompto documento posito
credi potest. ¶ Si autem per firmamentum
vel celos intelligat firmamentum ubi
sunt sydera posita. sic sciendum est de his
firmamento diuisas opiniones fuisse.
Quidam enim posuerunt firmamentum
illud ex quattuor elementis compositum.
que videtur fuisse positio Empedo-
clis. et secundum hoc nihil prohibet dicere super
hoc celum sydereum esse aquas elementares
tamquam simpliciores et super eas etiam
ignem a quo vocatur celum empyre-
um. Aliorum autem positio est quod celum
vel sit igneę nature sic posuit Plato
vel non sit de natura quattuor elementorum
habens altorem naturam sicut po-
suit Aristoteles. secundum utranque posi-
tionem harum opinionum incon-
ueniens videtur supra firmamen-
tum illud aquam elementarem ma-
terialiter esse dispositam. Nunc enim
sicut Augustinus dicit in secundo
super Genesim quemadmodum de-
us instituerit naturas rerum nos
conuenit querere. nunquid in eis vel
ex eis ad miraculum potentie sue
velit operari. Sed tamen aliqua-
les aquas super huiusmodi firma-
mentum ponere possumus. Unum
modo ut per aquas intelligamus
totam materiam corporalem sicut
accipitur in principio Gene. et secundum
expositionem Augustini. Et ideo
secundum hunc intellectum aquas esse su-
pra celos sydereos nihil est aliud
dicere. quam aliquid de materia cor-
porali super hos celos existere et hoc
etiam a dictis philosophorum mo-
dernorum non discordat qui posue-
runt super octauam spheram in qua
sunt stelle aliam spheram in qua nul-
la est stella. Et hanc expositionem ponit
Augustinus super Gene. contra Maniche-
os. Alio potest dici quod sic celum empy-

reū dicit igneū nō q̄ habeat speci-
em ignis sed p̄pter splendorez ita
etiam aque super celos dicunt. nō
q̄ habeant speciē aque. sed q̄ ha-
bent diaphonitatem ad modum
aque. vt sic supremuz celuz s̄m q̄
empyreū dicit sit totum splendi-
dum. Scdm̄ quod aqueuz dicitur
sit totuz diaphonum. Terciuuz au-
tem celum quod dicitur sydereū sit
ptim lucidū et ptim diaphonum.
Sic igit s̄m quācūq; opimionem
potest veritas sacre scripture salua-
ri diuersimode. Vnde nō est coar-
tandus sacre scripture sensus ad
aliquod hoz. Ad primū dicen-
dū q̄ homo assimilatur maiori mū-
do q̄ntuz ad aliqd. scz in q̄ntū con-
stat ex corpali ⁊ spiritali natura
sic et totū vniuersum. nō tñ q̄ntuz
ad omnia assimilatur vniuerso. or-
do em̄ ptū in hoīe nō ē s̄m q̄ exi-
git eoz natura. sed put exigit ra-
tio finis. pomē em̄ cor in medio vt
ex eo diffundant operationes vis-
te defacili p̄ totū corpus. Cerebrū
aut pomē in supmo vt opationes
animales que ibi quodāmodo p̄-
ficiūt nō impediunt per diuersas
corpis transmutatōnes. sic etiam
ordo cogitionis humane non est
s̄m ordmē naturalē cognoscibiliū.
sed quo ad nos. Augus. aut non
inducit hoc asserendo s̄ obuiando
h̄s q̄ scripturā p̄ue interpretat.

DEmde considerādū ē d̄ h̄s ad
que diuina potentia se ex-
tendere potest. Et circa hoc
querūt duo. Primo vtz de⁹ possit
aliquid in nihilum redigere. Se-
cundo si aliquid esset in nihilum re-
ductum vttrum deus possit repare-
re idem numero.

.iii. .q.

Ad primum sic proceditur.
Dicitur q̄ deus possit ali-
qd in nihilū redigere. eq̄-
lis em̄ est distantia non entis ad

ens. et entis ad non ens. sed deus
ex nihilo potest aliquid facere. er-
go deus potest ex aliquo facere ni-
hil. Sed contra. deus nō potest
esse causa defectiua. sed causa que
facit tēdere in nō esse. ē causa defe-
ctiua. ergo deus nō p̄t aliqd redi-
gere in nihilū. H̄s dicendū. q̄ de
potētia dei dupliciter loq̄ possum⁹.
Vno mō absolute considerando eius
potētiā. Alio mō considerādo ipsā in
ordme ad sapientiā vel prescienti-
am suā. loquēdo ergo absolute de
dei potentia. sic deus p̄t vniuersaz
creaturā redigere in nihilū. cuius
ratio ē. q̄ creatura nō soluz pdu-
cit in esse deo agente. sed p̄ actōnē
dei etiaz cōseruat in esse. s̄m illud ad
Hebr̄. j. Portās omnia verbo b̄-
tutis sue. Vnd̄ Augus. dicit q̄rto
sup Gen̄. ad l̄raz. q̄ btus dei si a i-
q̄ ab eis que creata sūt regendis
cessaret. simul et illoruz cessar⁹ spe-
cies. omnisq; natura consideret.
Sicut autem deus propria volun-
tate agit. ⁊ non ex necessitate na-
ture. ad rerum productionem. ita
etiam ad earum cōseruationem.
⁊ ideo potest abstrahere suam ope-
rationem vel actionem a rebus cō-
seruandis. qua subtracta omnia
in nihilum reciderent. si vero loqua-
mur de potentia dei in ordine ad
eius sapientiā et prescientiā.
sic non potest fieri. q̄ res in nihi-
lum redigantur. quia non habet
hoc diuina sapientia. Creauit em̄
deus vt essent omnia. vt dicitur
Sapientie primo. Non vt in ni-
hilum cederent. Primum ergo
concedimus s̄m q̄ procedit de po-
tentia absoluta. Ad secundum
dicendum. q̄ causa defectus ali-
cuius potest esse aliquid duplici-
ter. Vno modo ex propria inten-
tione. sicut cum aliquis subtrahē-
do lumen causat tenebras. et hoc
modo non oportet q̄ sit causa defe-

ctiua illud quod causat defectum :
 sic em̄ deus posset eē causa alicui⁹
 defectus vel excecatōnis : vel obdu-
 ratōnis : vel annihilatōnis : si vel-
 let . Alio° est aliquid causa defect⁹
 p̄ter intentōne . et sic semp opoz-
 tet q̄ causa defectus sit causa defe-
 ctiva . q̄ ex defectu agētis contingit /
 q̄ nō iducat p̄fectōz i suo effectu .
 z sic deus nullo mō p̄ eē causa defe-
 ctus v̄l tēdendi i nō eē . .v. .q.

Hsecūdum sic p̄ceditur :
 Videtur q̄ de⁹ id qd̄ i mi-
 hilum redactum est / idem
 in numero reparare nō possit . **D**i-
 cit em̄ **Philosophus** i . ij . de **Ge-
 ne** . q̄ ea quoz substātia corrup-
 pit̄ / non reiterātur eadem nume-
 ro . sed eozū q̄ in nihilū redigunt̄ /
 substātia corrupit̄ . ergo eadem
 numero reparari nō p̄nt . **S**ed
 cōtra est qd̄ aug⁹ . xxij . de ciui . dei .
 dicit . **S**i caro hūana om̄ibus pe-
 r̄isset modis / nec vlla eius materi-
 es in vllis latebris remansisset / tñ
 si vellet eam repararet om̄ipotēs .
Sed si nulla materia remanēte de-
 re corrupta / quod corrumpitur in
 nihilū redigitur . ergo deus id qd̄
 in nihilū est redactū / p̄ idem nu-
 mero reparare . **P**̄ter . differentia ē
 causa numeri vt **Damasceus** di-
 cit . s̄ nihilū nō facit aliquaz diffe-
 rentiā . q̄ non entis neq̄ sūt spēs
 neq̄ differentie s̄m̄ **Philosophus** .
 ergo id qd̄ reparat̄ a deo / p̄ esse
 vnū z idem numero / quāuis in mihi-
 lū fuerit redactū . **S**̄ dicendū . q̄
 in n̄s que in nihilū redigi p̄nt /
 est quedam differentia attēdenda .
 quedaz em̄ sūt quoz v̄mitas in sui
 ratione habet duratōis continui-
 tatem / sicut patet in motu et tpe .
 z ideo interruptō talium indirecte
 contrariatur v̄mitati eozuz s̄m̄ nu-
 mez . ea vero que contradictionez
 implicant / nō continentur sub nu-
 mero deo possibilium . q̄ deficiūt a

ratōne entis . z ideo si huiusmodi
 in nihilū redigant̄ / deus ea non
 potest eadem numero reparare . hoc
 em̄ est facere contradictoria simul
 esse vera . puta si mot⁹ interrupt⁹
 possit esse vn⁹ . **A**lia vero sūt . quoz
 v̄mitas nō habz in sui ratōe conti-
 nuitatez duratiōnis . sicut v̄mitas
 rez p̄manentium . nisi p̄ccidens
 inquantuz eoz esse / subiectū ē mo-
 tui . sic em̄ huiusmodi mensurātur
 tempore . z eoz esse ē vnū z conti-
 nuū s̄m̄ v̄mitatem et continuitatez
 t̄pis . z q̄ naturaliter agens non
 p̄ ista producere sine motu / inde
 est q̄ naturale agens / huiusmodi
 nō p̄ reparare eadem numero . si
 in nihilū redacta fuerint / vel si fu-
 erint s̄m̄ substantiam corrupta . s̄
 de⁹ p̄ reparare huiusmodi sine mo-
 tu . quia in eius potestate ē q̄ pro-
 ducat effectus sine causis medijs .
 z ideo p̄ ea eadē numero reparare .
 etiāsi in nihilū lapsa fuerint .

Unde patet responsio ad p̄mū z
 secūdū . **A**d terciū dicendū . q̄ mi-
 hilū nō est differentia alicui⁹ en-
 tis . sed p̄ hoc q̄ aliqd̄ reducat̄ i mi-
 hilū / interrumpit̄ cōtinuatio essen-
 di . q̄ p̄tinet ad v̄mitatē mot⁹ . z eo-
 rū que cōsequūtur ad motū .

Deinde quesitum est de per-
 sonalibz que p̄tinent ad
 p̄sonaz filij . **P**rimo q̄ntū
 ad naturam diuinā . **S**ecūdo quā-
 tū ad nat̄az assumptam . **C**irca
 p̄mū q̄sita sūt duo . **P**rimo vtrum
 pater eodē verbo dicat se z creatu-
 raz . **S**cdo vtz fili⁹ sua filiatōe di-
 stinguat̄ a sp̄sancto . .vi. .q.

Hde p̄mū sic p̄cedit̄ . **V**idēt̄
 q̄ pater nō eodē verbo di-
 cat se z creat̄az . dicere em̄
 se / soli p̄i cōuenit vt aug⁹ . dicit . vij .
 de tri . sed dicere creat̄am cōuenit toti
 trinitati . ea em̄ q̄ important respe-
 ctū ad creat̄az toti trinitati cōueni-
 unt / vt patz p̄ **Dionysiu** . ij . capi .

tulo de diuinis nominibus . ergo pater nō eodē verbo dicit se et creaturaz . **¶** Dicitur creatura pcedit a deo p modū volūtatis . filius autē qui est verbū quo pater dicit seipsum / pcedit a deo p modū nature . q̄ vt **¶** Hilarius dicit in libro de syno . Omnis creaturis substantiā volūtas dei attulit . filio autē naturā dedit natiuitas . ergo nō ē idē verbū quo pater dicit seipsum / et quo dicit creaturā . **¶** Sed contra est quod **¶** Aug . dicit . n . sup gen . ad lram . q̄ dixit et facta sūt . id est quod dixit et facta sūt . hoc est . verbuz genuit in quo erat vt fieret creatura . sed verbum genuit dicens seipm . ergo idem est verbum quo dicit seipsum et quo dicit creaturam . **¶** Rñsio dicenduz . q̄ sicut dicit **¶** Aug . xv . de tri . verbum dei representat̄ aliter qualiter per verbum nostri intellectus . quod nihil aliud est q̄ que dam conceptio actualis nostre noticie . cū illis q̄ scim⁹ actu considerādo recipim⁹ . hoc verbū nr̄i intellectus est . et hoc est q̄ verbo exteriori significam⁹ . Sed q̄ nos nō totum id quod habitu scim⁹ / actu mēte recipimus . sed de vno intelligibili mouemur ad aliud . ind ē q̄ in nobis nō est solū vnū verbū mētale . sed multa . quoz nullum adequat nostrā scientiam . sed deus qcquid scit actu intelligit . ideo ī mēte ei⁹ nō succedit verbū verbo . et sic eadē scientia scit se et omnia alia . ita etiaz eodē verbo exprimit seipm et omnia alia . nec esset verbū eius pfectū vt **¶** Aug . in eodē libro dicit / si aliqd minus esset in eius verbo q̄ scientia . Vnde quicquid pater scit / totuz vnico suo verbo dicit et sic necesse est q̄ idem sit verbū quo dicit seipsum et quo dicit creaturā . **¶** Ad primū ergo dicendum . q̄ dicere si proprie sumat̄ / est pducere verbuz . quod soli patri couenit . **¶** Et ideo si

dicere in diuinis proprie sumat̄ / sol⁹ pat̄ dicit . q̄ sol⁹ pat̄ generat verbū . hoc tñ verbo exprimit̄ quicquid tota trinitas scit . q̄ triū psonaruz est vna scientia . et ex hac ratione verbū dicit respectū ad creaturaz . inq̄ntū est expressio quedā sciētie quā pater habet cōmunit̄ cū alijs psonis de creatura . **¶** Ad secūdū dicendū . q̄ aliud ē verbū . et illud q̄ dicit verbo . hoc em̄ verbo quod ē lapis / significat̄ res que nō ē verbuz s̄ corpus . Vnde nihil phibet creaturā pcedere a deo p modum volūtatis . verbum autem quo dicit̄ creatura / per modum nature .
.vii . .q .

¶ Ad secūdū sic pcedit . **¶** Vnde q̄ filius distmguat̄ filiatione a spūs sancto . eodem em̄ modo aliquid cōstituit̄ et ab alio distmguit̄ . sed psona filij cōstituitur filiatione . que est pprietas psonalis id ē cōstituentis psonā filij . ergo filiatione distmguit̄ a spiritus sancto . **¶** Sed contra ē q̄ **¶** Boeci⁹ dicit in libro de trim . q̄ sola relatō ī diuinis multiplicat̄ trinitatē et **¶** Anselmus dicit in libro de pcessione spūs sancti . q̄ ibi soluz distmgunt̄ psonę diuine / vbi occurrit relationis oppositio . sed filius nō oppom̄t̄ relatiue spiritus sancto filiatione . sed solū patri . ergo filius nō distmguit̄ filiatōne a spiritus sancto . sed solū a patre . **¶** Rñdeo dicendū q̄ hoc modo se habent pprietates psonales in diuinis ad distmguendū psonas sic se habēt in rebz naturalibz forme sbales ad distmguendū spēs rez . s̄ tñ que a creaturis exēpla ad deū assumūt non oīno sista sūt . In rebz autē naturalibz distmguit̄ aliqd p formaz suaz ab alio duplicat̄ . Vno mō s̄m directā oppositōne forme ad formā . et hoc mō distmguit̄ vnaqueq̄ res naturalis ab oibz spēs sui gn̄is q̄ ha

bent formas oppositas: s^m q^d ge-
 nus diuidit^r oppositis differētijs.
 sicut zephyrus distinguit^r sua for-
 ma ab omib⁹ alijs speciebus et ge-
 nerib⁹ lapidū. Alio modo distin-
 guit^r res naturalis p^r suam formā
 s^m h^{ab}ere et nō habere. et hoc modo
 quod habz aliquā formā natura-
 lem distinguit^r ab omnib⁹ nō ha-
 betib⁹ formam illam. sicut zephy-
 rus per suam formam naturalē di-
 stinguit^r nō solū ab alijs generib⁹
 lapidū. sed a speciebus animalium
 et plantarum. Sic ergo dicendū
 ē: q^d filius sua filiatōne distinguit^r
 q^dez a patre s^m oppositōne relati-
 uam filiatōnis ad paternitatem.
 sed a spiritu sancto distinguit^r fili-
 atione p^r hoc q^d spū sanctus non
 habet filiationē quāz fili⁹ habet.
 Et per hoc patet responsio ad ob-
 iecta;

.viii. q.

Dinde quesitum est de filio
 q^dntū ad naturam assum-
 ptā. ¶ Circa hoc quesitum
 est. Vtrum sit vnum numero cor-
 pus christi affixum cruci et iacens
 in sepulchro. ¶ Et videt^r q^d non.
 q^d que differūt specie / differūt nu-
 mero. sed corpus christi suspensū
 in cruce et iacens in sepulchro dif-
 ferūt specie. eo modo quo mortuū
 et viuū differunt specie. ergo nō
 est vnum et idem numero. ¶ Sed
 contra quecūq³ sunt vnum et idēz
 supposito vel hypostasi / sunt vnū
 et idem numero. sed corpus christi
 iacens in sepulchro et appēsū cru-
 ci / est vnum et idem supposito siue
 hypostasi. q^d hypostasis verbi dei
 nunq³ sepata est ab eius corpore.
 ergo corpus christi est vnū et idēz
 numero appensum cruci et iacens i
 sepulchro. ¶ Rūdeo dicendū. q^d
 circa hoc cauendē sunt due dānate
 hereses. quarū vna ē Arrianorū.
 qui cū ponerent christū animā nō

habuisse. sed verbum fuisse in cor-
 pore loco anime / p^r osequēs posu-
 erūt. q^d verbum sepatum ē i mor-
 te a corpore. sicut manifeste patet
 in quodā sermone Arrianorū. cō-
 tra quem Augus. disputat. Alia
 vero heresis Galomicarū. que fuit
 in sexta synodo dānata. qui cū po-
 nerent vnāz naturā cōpositam ex
 diuinitate et humanitate / posue-
 rūt illam naturā simpliciter incor-
 ruptibilē. et ita posuerunt corpus
 christi simpliciter incorruptū. non
 solū putrefactione incorruptum.
 quod fides catholica tenet. s^m id
 ps. non dabis sanctum tuum vi-
 dere corruptionē. sed etiā corrup-
 tione que ptinet ad resurrectionē
 mortis. quod est impium vt patz
 p^r damas. i. iij. libro. Sic ergo ad
 excludendū primā heresim oportz
 nos ponere identitatem s^m suppo-
 situm in corpore Christi appenso
 cruci et posito in sepulchro. Ad ex-
 cludēdū vero secūdā heresim oportz
 nos ponere verā differētiā mor-
 tis et vite. sed q^d p^rma vmitas ma-
 ior ē q^d secunda differentia / dicen-
 dum est. q^d ē idem numero corpus
 christi appensum cruci et iacens in
 sepulchro. ¶ Ad primum ergo
 dicendū. q^d ratio illa non tenet
 in corpore christi propter vmitatez
 hypostasis;

.q. ix.

Dinde quesitum ē de rebo
 hūanis. Et p^rmo de grā.
 secūdo de grē sacramentis.
 tercio de actib⁹ humanis. ¶ Circa
 p^rmū querebat^r. Vtrū de⁹ semp fa-
 ciat nouā grā. ¶ Et videt^r q^d sic.
 Aug⁹. em. viij. sup gen. ad l^raz.
 cōpat ifusionē grē illūmatōi. sic i-
 quit aer p^resēte lumine nō fact⁹ ē
 lucidus. sed fit. quia si factus esset
 non fieret. sed etiam absente lu-
 mine lucidus maneret. sic homo
 deo p^resente sibi illuminat^r. absē-

te autē continue tenebrat: a quo non loꝝ interuallis / sed volun-
tatis auersione discedit. sed sol sē-
per facit nouū lumē in aere. ergo
deus semp facit nouā gratiā in ai-
ma. **¶** Sed contra: nobilioris crea-
ture / nobilius est esse. sed gratia
nobilissima creatura ē qz est perfe-
ctō nature ratiōnalis creatz. ergo
eius esse est nobilius. et ergo non
solū durat in momēto / et ita non
facit semp nouā gratiā. **¶** Sed dis-
cedū qz duplex est actō. quedam
que fit cū motu / et talis actō sēper
est cū innouatione. quia semp in
motu aliquid fit et aliquid delimit
esse. inqntū accedit ad terminum
et recedit a termino. **¶** Et ppter hoc
Philosophus dicit in viii. phisi-
qz in omni motu est quodāmodo
fieri et corrumpi. **¶** Alia autē actō ē
que ē sine motu p simplicē cōmu-
nicationē forme. inqntū scz agens
suā similitudinez impmit recipiēti
disposito. et talis actō in pncipio
qdem est cū innouatione. sicut qz de
nouo acqrit forma in subiecto. sicut
continuatō ipsi actōnis sic nullus
habet motū adiunctū. sicut simplices
influxū siue cōmunicatōz. ita etiā
habet nullā innouationē. et hō mō
causat a deo gratia in anima. **¶** Nō
dicendū qz qndū durat gratia in
anima / de9 in aia opat causas eā /
nō tñ ita qz semp faciat nouā gtiā
et qz singulis momentis existens
corrumpat. sicut qz eandē gratiā quā
pmo infudit semp opat in anima
seruās ipam. qd qdēz difficile ē ad
intelligēdum / nō valētibus abstra-
here cōsideratōnē suā ab actōnibus.
que sūt in motu / in qibus semp ali-
quid noui innouat vt dictum est.
¶ Ad primum ergo dicendum. qz
lumen semper fit in aere. qz acti-
one solis illuminātis conseruatur
non qz semper fiat aliud et aliud
lumen ;

¶ Deinde quesitū est de sacra-
mentis gtię. Et pmo de sa-
cramēto penitētię. **¶** Quid p
absolutionem sacerdotis remittat-
tur culpa. **¶** Secundo de sacramen-
to matrimoniali. **¶** Quid vir possit
accipere crucem si timeat de in-
continentia vxoris non volentis
virum sequi ; .x. .q.

¶ Ad primum sic procedit.
¶ Videtur qz per absolutio-
nē sacerdotis culpa remittit-
tatur. **¶** Dicit enim Hugo de san-
cto Victore in libro de sacramen-
tis. qz sententiam Petri sequitur
sententia celi. sed sententia celi ē
de remissione culpe. ergo remissio
culpe sequitur per sententiam Pe-
tri. que est sacerdotis absoluentis.
¶ Preterea sacramenta sunt me-
dicinę contra peccatum. sed p me-
dicinam sanant vulnera vel egri-
tudines. ergo egritudo vel vuln9
peccati sanat p sacramētū penitē-
tię. sicut sacramētū penitētię cōsumat
i hō qz sacerdos dicit ego te absoluo
et cetera. sic sacramētū baptismi
in hoc qz dicit ego baptizo te. er-
go p absolutionem sacerdotis di-
mittit culpa. **¶** Sed contra ē qz
p solam contritionem remittitur
culpa sicut illud psal. Dixi confite-
bor aduersum me iniusticiam meā
dño. et tu remisisti impietatez pec-
cati mei. sed contritio pcedit ab-
solutionem sacerdotis. quia sacer-
dos non debet aliquem absoluere
nisi estimet eum contritum. ergo
remissio culpe pcedit absolutio-
nem sacerdotis. non ergo per ab-
solutionem sacerdotis remittitur
culpa. **¶** Respondeo dicendum.
qz sacramenta dupliciter operan-
tur. **¶** Uno modo scdm qz exhiben-
tur in actu. **¶** Alio modo secundum
qz habentur in voto. et hoc ideo. qz
sacramenta operantur vt instru-
menta diuinę misericordię iustifi-

antis. dei autem est respicere ho-
minem vel ad hominis cor. sicut il-
lud primi regum. xvj. Homines
vident ea que patent. deus autem
intuetur cor. et ideo que res na-
turales non agant nisi presentia-
liter adhibite. sacramenta tamen
etiam agunt sicut que sunt in voto. sicut
plenius sacramentalem effectum
inducunt quando actu exhibentur.
sicut patet in baptismo. Nam ca-
thecuminus si sit adultus et habeat
baptismum in voto. iam conse-
cutus est effectum baptismi. quan-
tum ad emundationem a pecca-
to. et consecutionem gratie. que
est proprius effectus dei. sed quando
actu baptismum suscipit. consequi-
tur plenius quosdam sacramen-
tales effectus. quia suscipit cha-
racterem et remissionem totius pe-
nne. Si quis tamen esset. et prius
non haberet baptismum in voto que
actu baptizaretur. sicut precipue
patet in pueris. simul recipit per
baptismum gratiam remittentem
culpam et omnem alium sacramen-
ti effectum. et hoc contingeret in
adulto si simul cum baptizaretur
votum baptismi inciperet habere.
et idem est in sacramento peniten-
tie. quod consummatur in dispen-
satione ministri absoluentis. Cum
enim aliquis actu absoluitur con-
sequitur effectum sacramenti ple-
narie. sed si antequam absoluitur ha-
beat tantum sacramentum in voto.
quando scilicet proponit se subi-
cere clauibus ecclesie. iam virtus
clauium operatur in ipso. et con-
sequitur remissionem culpe. Si quis
tamen in ipsa absolutione incipe-
ret conteri et clauis ecclesie habe-
re in voto. in ipsa absolutione sa-
cerdotis culpa dimitteretur ei per
gratiam que infunditur in hoc sa-
cramento. et aliis sacramentis no-
ue legis. Unde quandoque contin-

git que aliqui non perfecte conuersi
vel contriti virtute clauium gratia-
am contritionis consequuntur dum-
modo non ponant se obicem spiri-
tuisancto. et idem est in aliis sacra-
mentis noue legis. in quibus gra-
tia confertur. Videtur tamen esse
differentia inter baptismum et pe-
nitentiam. propter hoc que sacra-
mentum penitentie semper exhibe-
tur adultis. in quibus ut pluri-
mum contritio precedit tunc confessio-
nem et absolutionem. Baptismus
autem multotiens confertur pu-
eris in quibus votum baptismi non
precedit. omnino autem simile ap-
paret. si etiam baptismus exhibe-
retur adultis. Ad primum
ergo dicendum que verbum Dugo-
mis non est sic intelligendum que sen-
tentia Petri in sacerdote absoluente
precedat tempore. sententiam
celi id est dei remittentis culpam.
sed quia per sententiam petri ap-
parebat sententia dei. Ad secun-
dum dicendum. que medicina sacra-
mentalium operatur. non solum actu ad hi-
bita sed etiam in proposito existens. et
ideo quandoque sanatio vulnerum
precedit sacramentali absolutione
vel operationem. Ad tertium di-
cendum. que nunquam potest esse vera con-
tritio sine voto clauium ecclesie quan-
tuncumque sit dolo. et peccato preter-
rito. et in proposito abstinenti in fu-
turo. et ideo in contritione culpa re-
mittitur. q. xi.

H Ad secundum sic procedit.
Videtur que vir possit acci-
pere crucem ad transfretan-
dum ultra mare. nolente uxore. si
de eius incontinentia timeatur.
Non enim debet homo pretermittere pro-
prium salutem pro salute aliena.
sed homo procurat salutem propriam
per hoc que cruce signatur. consequens
plenam remissionem peccatorum.
ergo non debet hoc pretermitte-

re ut prouideat saluti vxoris .
 Sed contra est quod **Augustin⁹**
 dicit . Si abstines sine vxoris vo-
 luntate / tribuis ei fornicatōnis li-
 centiam . et peccatuz illius tuq̄ im-
 putabit⁹ abstinentie . sed accipiē-
 do crucem impeditur a redditione
 debiti . ergo videt⁹ q̄ peccatuz vxor-
 ris si nō contineat viro imputabit⁹ .

Respōsio dicēdū q̄ ea que sūt
 necessitatis nō sūt p̄termittenda
 p̄pter ea que sūt p̄prie volūtatis .
 vñ etiā dñs **Matthēi . xv .** repre-
 hendit phariseos qui dicebant et
 docebant p̄termittere mādatum
 de honoratione parētū . vt aliq̄
 oblationes voluntarie offerrent .

Ex necessitate aut viro immūz vt
 gerat curaz vxoris . q̄ caput mu-
 lieris est vir . vt dicit p̄mē cor . xi .

Sed q̄ accipiat crucē ad trāsfre-
 tanduz subiacet p̄prie volūtati . vñ
 si vxor sit talis q̄ seq̄ nō possit p̄p̄
 aliquod legitimū impedimentuz .
 et d̄ eius incontinentia timeatur /
 nō est ei consulendum vt accipiat
 crucē et dimittat vxorem . Secus
 aut est si vxor continue volūtarie
 p̄ponat et velit et possit sequi viruz
 suū . **A**d primū ergo dicenduz
 q̄ hoc etiā ad salutem viri p̄p̄e p̄-
 tinet vt gerat curaz de salute vxor-
 ris . que viri regimī cōmittit .

Deinde quesitū est de actib⁹
 humanis z p̄mo d̄ actib⁹
 p̄tinētib⁹ ad p̄elatos .

Secūdo de actib⁹ qui possunt p̄ti-
 nere ad omnes . p̄tinēt aut ad p̄e-
 latos p̄cipere et dispensare et ex-
 cōmunicare rebellātes p̄ceptis .
 et beneficia ecclesiastica conferre .

Quā circa p̄mū querunt⁹ q̄tuor .
Primo de obedientia ad p̄cepta
 p̄elatoꝝ . vtruz religiosus teneat
 obedire suo p̄elato p̄cipienti ei ī
 v̄tute sancte obedientie vt reuelet
 ei crimē occultum fratris . **S**ecūdo
 circa dispensationē . vtrum **P**ap a

possit dispēsare in digamia . **T**er-
 cio circa excōmunicatiōnem . vtrū
 aliquis teneat vitare illos d̄ quoꝝ
 rum excōmunicatiōne etiam in-
 ter peritos est diuersa sententia .
 quibusdam dicentib⁹ eos esse ex-
 comunicatos . et alijs non esse .
Quarto circa collatiōnez benefici-
 orum . vtrum p̄elatus ecclesie licite
 possit dare beneficiū consanguī-
 neo suo idoneo existētī si equa fa-
 cilitate occurrat ei ali⁹ magis ido-
 neus ; . xij . . q .

Hoc primum sic procedit .
 Videtur q̄ subditus non
 teneatur obedire p̄elato
 p̄cipiēti reuelationem criminis
 occulti . nullus enim tenetur obe-
 dire in hoc quod non subditur ei⁹
 iudicio . sed occulta non subdunt⁹
 iudicio humano sed soli iudicio di-
 uino . ergo circa reuelationem eoꝝ
 rum nullus tenet⁹ obedire p̄ela-
 to suo p̄cipienti . **S**ed contra ē q̄
 p̄elatus in capitulo religiosorum
 potest p̄cipere id de quo iudex se-
 cularis vel ecclesiasticus potest ex-
 igere iuramentuz . sed talis potest
 exigere iuramentum ab aliquo vt
 reuelet que scit de aliquo occulto
 vt dicit quedā decretalis de purga-
 ergo pari ratione p̄elatus in ca-
 pitulo potest religiosus p̄cipere
 in virtute sancte obedientie . vt si-
 quid sciant dicant ei de aliquo cri-
 mine occulto . **R**espōsio dicen-
 dum . q̄ peccatum dupliciter pos-
 test esse occultum . Vno modo sim-
 pliciter ita scilicet q̄ ad multorum
 noticiam nullo modo peruenit . et
 tale peccatū occultū soli faciēti no-
 cet . et ideo q̄ tale peccatū occultum
 fratris scit / solū hoc debet attende-
 re vt fratris peccantis salutez pro-
 curet . **V**nde institutus est a domi-
 no ordo correctiōnis fraternalis
 primo quidem vt corripiat ali-
 quis fratres occulte peccantem in-

ter se et ipm solum. postmodū adhibeat duos vel tres testes. Et inde tunc tandē si non corrigiē/ dicat ecclesie. Contra quē ordmē si p̄elatus p̄cipiat vt peccatū fratris occultū dicat ei/ nō est sibi obediendū. et ipse peccat p̄cipiēdo. q̄ oportet deo magis q̄ hominibus obedire. Si autē peccatū fratris nō sit adeo occultum quin p̄ alijs suspirationes in multitudinis noticiam veniūt. vnde multorum scandalum oriat. iam peccatū nō solum nocet illi sed multis. et q̄ bonum multitudinis p̄fert bono vni/ ideo p̄elatus debet discernere veritatem de facto. vt scandalū multitudinis sedet. vel p̄ penā peccātis. vel p̄ eius excusationem. et ideo in tali casu potest p̄cipere scienti crimē fratris q̄ manifestet. et ille cui p̄cipit tenet p̄elato obedire. sic em̄ cū illud omnino sit occultū crimē p̄tinet ad iudiciū p̄elati. et in hoc casu loquit̄ decretalis. nō autē in p̄mo. vnde patz responsio ad obiecta;

.xiii. .q.
Hsecūdū sic procedit. Videt̄ q̄ P̄apa nō possit dispensare in digamie irregularitate. nō em̄ potest ab homine dispensari in ijs que sūt diuinitus instituta. vt Bern. dicit in libro de dispensatione et p̄cepto. Sed doctrina apostoli in qua cōtinet̄ q̄ digam̄ nō pmoueat vt patet. i. ad Timo. iii. et ad Tituz p̄mo diuinit̄ est pmulgata. s̄m illis Apostoli. ii. ad Timo. ultimo An experimentū queritis eius q̄ in me loquit̄ christus. ergo P̄apa non potest dispensare cū digamis. Sed contra est quod i decretis dicit̄ distinctione p̄ma. Q̄ P̄apa cū quodam digamo dispēsaui. Et dicendū. q̄ P̄apa habet plenitudinem potestatis in ecclesia. ita scz q̄ quecūq̄ sūt istitu-

ta p̄ ecclesiam vel p̄ ecclesie p̄elatos/ sunt dispensabilia a P̄apa. hec em̄ sūt que dicūt̄ iuris humani vel iuris positiui. Circa ea vero que sūt iuris diuini vel iuris naturalis dispensare nō p̄. q̄ ista habēt efficaciaz ex institutione diuina. Jus autē diuinū est quod p̄tinet ad legē nouaz vel veterē. sed hec ē differentia inter lege vtrāq̄. Quia lex vetus determinabat multatā in p̄ceptis cerimonialibus p̄tinētibz ad cultū dei. q̄ i p̄ceptis iudicialibz p̄tinētibz ad iusticiā iter homines cōseruādā. s̄ lex noua que est lex libertatis huiusmodi determinatōnes nō habet. s̄ est cōtenta p̄ceptis moralibz vel legis naturalis et articulis fidei. et sacramentis gratie. Vñ z dicitur lex fidei et lex gratie p̄t̄ determinatōne articuloz fidei z efficaciaz sacramētoz. cetera vero que p̄tinet ad determinatōne humanoz iudicioz/ vel ad determinatōnem diuinū cultū/ libere pmisit christū q̄ est noue legis lator p̄elatis ecclesie. et p̄cipibz christiani populi determināda. Vñ omēs huiusmodi determinatōnes p̄tinent ad ius hūanū/ in q̄ P̄apa p̄t̄ dispēfare. in solis vō ijs que sūt de lege natē et in articulis fidei. et sacramētis noue legis dispēfare nō p̄. s̄ em̄ n̄ est̄ posse p̄ veritate s̄ cōt̄ veritatē. manifestū ē autē q̄ digamū n̄ pmouei neq̄ ē de lege natē. neq̄ p̄tinet ad articulos fidei. neq̄ etiā ē de n̄itate sacramenti. Q̄ s̄ p̄t̄ ex h̄. q̄ si digam̄ ordiet̄ r̄cipit ord̄is sacramētū. s̄ h̄ p̄t̄ ad quādam determinatōne diuinū cultus. Vnde circa hoc P̄apa dispensare potest. licet dispensare non debeat. nisi ex magna et euidenti causa. Sicut etiam dispensare posset circa hoc q̄ aliquis sacerdos non indutus vestibz sacris cōsecraret corp̄ christi

sti. Et eadem ratio est de omnibus alijs huiusmodi que ex institutio-
ne humana processerunt. **A**d
primū ergo dicendum. qd. **A**postolus
in doctrina sua dupliciter ali-
qua pponit. quedam sicut pmul-
gans ius diuinum. sicut illud qd
habet **G**alla. v. **S**i circūcidimini
christus nihil vobis pderit. et multa
alia huiusmodi. et in ijs papa
nō potest dispensare. Quedā vero
sicut pprna auctoritate aliqua sta-
tues. nā ipse dicit. i. cor. xi. **C**ete-
ra cū venero disponaz. et infra. xvi.
Mandauit vt collectę que fiunt in
sanctos p vnā sabbati fiāt. quod
non pertinet ad ius diuinū. **E**t simi-
liter etiā dicit de bigamo nō pmo-
uendo. qd. nō est iuris diuini. sed i-
stitutio auctoritatis humane di-
uinitus hominibus concessę.

.q. xiii.

Hoc tertium sic pcedit. **V**idetur
q. nō debeant vitari il-
li excōmunicati circa quo-
rum excōmunicatioes sapientes cō-
tra opinant. q. s. iura **E**piscopū
nō potest auferre beneficiū quod
clerico concessit sine culpa. sed nō
minus debet cōmuniō fidelium cui-
libet fideli. q. beneficiū clerico sibi
ab episcopo collatū. ergo nec cō-
muniō fidelium est alicui sōtrahē-
da sine culpa. sed quādo dubitat
an causa sōsit / promptior debet es-
se animus boni viri ad interpretā-
dum in mitiorem ptem. ergo ex q.
dubitat de excōmunicatioe ali-
quorū / magis debet aliquis p hoc
stare q. non sint excōmunicati. et
ita nō debet eos vitare. **S**ed cō-
tra est q. si aliquis percussus in bel-
lo moriat. si ignoret qui eum per-
cussit / ppter dubiū quilibet qui in
bello interfuit irregularis ē s. iura.
ergo a simili videtur q. ex q. dubium
ē s. aliquibus an sint excōmunicati /
q. ppter maiorem cautelā sint vi-

tādū. **S**ed dicendum. q. dubitatio de
excōmunicatioe aliquorū aut p-
cedit sententiā iudiciū aut sequit.
Si pcedit / puta q. nondū ē de-
claratū p cōsensū iudicum aliquos
esse excōmunicatos. nō sūt vitādi
quousq. certo iudicio terminet. i.
hoc em casu verū est. q. in meliores
siue mitiore ptes debem interpretari.
vnde et deuter. xvii. dicit.
Si difficile et ambigū apud te iu-
diciū esse pspexeris. et iudiciū i-
tra portas tuas videbis verba varia-
ri / remes ad sacerdotes et iudices /
querasq. ab eis et facies quodcūq.
dixerint. s. si ambigū oriat post
concordes iudiciū determinationes /
magis standū est sententię iudiciū
duplici ratione. **P**rimo quidem. q.
iudices solitiū discutientes ne-
gociū / pleniū possunt veritatez ha-
bere. etiam si sint min. piti. q. alij
qui perfunctorie et extraordinarie
cōstituūt. **S**ecundo q. hoc esset in
magnum nocumentū vtilitatis cō-
muniū status hominū si sententię
iudicis nō staret. sed quilibet pro
suo libitu vellet sententię calūmiaz
facere vel ingerere. q. sic litigia es-
sent interminabilia. et ideo in tali
casu magis est standū sententię
iudiciū. nisi forte sit p appellatiōe
suspēsa. **E**t p hoc patet responsio
ad obiecta. .q. xv.

Hoc quartū sic pcedit. **V**idetur
q. p. latus ecclesie / nō
possit ecclesie curaz cōmit-
tere suo cōsanguineo quū idoneo
postposito meliori. p. enim sue filie
querit sponsū quez magis scit esse
idoneū. et sponsus sue spōse que-
rit fidelissimū custodez p posse. sed
maior p. latus / ad ecclesiā sibi sō-
iectā cōpat. vel sic pater ad filiā /
vel sic spōsus ad sponsā. ergo debz
ei s. p. s. idonea puidere qntū me-
li. p. **P**reter. **J**o. euāge. marie
fuit idone. et tñq. cōsanguine. chri-

si erat s^m carnē / p^retulit ei Petz
 in regimen ecclesie . ergo etiam si
 p^relatus habeat consanguineum
 eque idoneum non debet ei magis
 p^ruidere i ecclesia q^m alij eque ido-
 neo . multo ergo minus si sit min⁹
 idoneus . **S**ed contra est . q^m s^m
 ordinem rectum charitatis / homo
 pl⁹ d^e diligere sibi magis dⁱctos
 sed ihs quos maxime ex charitate
 diligimus magis debemus p^ruide-
 vnde eoz merituz crescat . cū ergo
 ex bona dispensatione ecclesie cre-
 scat meritum admistrantis / vi-
 det^r q^m p^relatus magis debeat suis
 q^m extraneis p^ruidere . etiamsi sint
 minus idonei . **I**ss⁹ dicendum . q^m
 aliter est dicendū de consanguineo
 p^relati eque idoneo . et alit^r de mi-
 nus idoneo . Si em̄ sit eque idone-
 us / potest p^relatus suum consan-
 guineum p^rferre . nisi forte ex hoc
 scandalum oriatur . vel alij exinde
 exēplū p^riosū pbabil^r r^rapiāt .
 vt si alij p^relati hoc exemplo indu-
 cerent^r ad dandum suis consāgui-
 neis min⁹ idoneis et min⁹ digⁿis
 et ideo q^m nihil depit utilitati eccle-
 sie / cum eque idoneo p^ruidet^r . licet
 circa huiusmodi p^ruisionem etiaz
 amor naturali satisfaccere . q^m non
 est contrari⁹ charitati sed magis
 charitate informā . et hoc sigⁿifi-
 cat^r gen . xlvij . vbi Pharao dixit
 ad Joseph de fratrib⁹ suis . si nosti
 meis industriosos / constitue ma-
 gistros ex eis pecoz meoz . **S**i ve-
 ro sit minus idoneus consanguine⁹
 p^relati / non debet eum p^rficere ad
 curam ecclesie postposito meliori .
Duplici ratione . Primo quidem
 hoc videtur esse contra fidelitatem
 quam in bono dispensatore domi-
 nus requirit . nō enim faceret fide-
 liter negocium alicuius domini / q^m
 posset rez eius meliorare / si h⁹ p^re-
 termitteret vt suis consanguineis
 satisfacceret . Secundo quia hoc vi-

detur ad personarum acceptiones
 p^rtinere . que consistit in hoc q^m ali-
 quis accipit pro causa conditionē
 personę . que non facit ad negocij
 um . sicut si daret aliquis sententi-
 am pro aliquo quia diues est . et
 nō q^m iusticiam habz . que est con-
 ditio faciēs ad negocium . esse au-
 tem consanguineum non est aliq^m
 conditō pertinens ad curam eccle-
 sie . que non obtinet^r iure sangui-
 nis s⁹ diuino munere . **E**sset autez
 conditio faciēs ad negociū circa
 dispensationem patrimonialium
 bonoruz . vnde si **E**piscopus de pa-
 trimonialib⁹ bonis magis p^ruide-
 at suo consanguineo min⁹ idoneo
 nō ē acceptō personaz . **S**i si ratō-
 ne cōsanguinitatis magis ei pro-
 uideat de p^rimomo christi crucifixi
 non caret vicio acceptionis perso-
 narum . quemadmodum **A**ugus-
 dicit in ecclesiasticis gradibus di-
 spensandis / exponens illud quod
 habetur **Jacobi . ij . Nolite in per-**
sonarum acceptione habere fidem
domini nostri ihesu christi **D**iero-
 etiam dicit . et habet^r . viij . q . j . ca .
Moyse . extrane⁹ ex alia tribu a
Moyse eligi^r vt sigⁿificet p^rincipatū
 in populo non sanguini deferendū
 esse . s⁹ vite . ac nunc cernim⁹ plu-
 rimos hanc rem beneficio facere .
 vt non querant eos in ecclesia co-
 lumnas eligere quos plus cogno-
 scunt ecclesie prodesse et p^resse . s⁹
 quos vel ipsi amant vel quoz ob-
 sequijs sunt delimiti .

Demde quesitum ē de acti-
 bus qui possunt ad omnes
 homines p^rtinere . Et p^rmo
 de actib⁹ p^rinentib⁹ ad vim intel-
 lectiuam . Secundo de actib⁹ p^ri-
 nentib⁹ ad vim appetitiuā . **C**ir-
 ca p^rimum quesita sūt tria . Primo
 vtz aliquis possit appetere scien-
 tias magicas . **S**cdo vtz enūcia-
 bile qd̄ semel est veruz sit semp^r ve-

rum. Tercio vtruz magister deter-
minando questōnes theologicas /
magis debeat vti ratione vel au-
dēntate;

.xvi. q.

H primum sic proceditur.
Videtur q̄ homo sine pec-
cato possit appetere scire sci-
entias magicas. nō em̄ peccatum ē
scire vel appetere id / p̄ quod ponit̄
intellectus hominis in optimo. s̄ p̄
quālibet scientiā ponit̄ intellectus
hominis in optimo. q̄a v̄z ē qd̄
dam bonum intellect̄. vt dicit̄. vi.
ethi. Scientia autē ē v̄z. ergo
homo potest licite appetere quālibz
scientiam. et ita sine peccato homo
appeteret scientias magicas. ¶ S̄
contra. phibitō nō est nisi de illi-
to. sed scientie magicę sūt phibite.
ergo illicitū est appetere eas scire.
¶ Iſd̄ dicendū q̄ actus humanus
potest dici bonus dupliciter. Vno
modo ex genere. Alio modo ex cir-
cūstantia. Ex quidē genere dicit̄
esse actus bonus / ex eo q̄ act̄ ta-
lis cadit sup̄ debitam materiam.
Debita autē materia appetitus est
bonum. Vnde appetere quodcūqz
bonum est bonum in genere. s̄ om-
nis scientia siue quecūqz cogitatio
bonum aliquod est. alioquin de-
cui nihil mali iest nō haberet om-
nē scientiā. tam bonoz q̄ maloz.
Vnde appetere quācūqz scientiam
vel noticiā q̄cūqz rerum. siue ma-
larum. siue bonarū est bonū in ge-
nere. Sed tñ s̄m̄ diuersas circum-
stantias additas / p̄ esse bonū vel
malum. et p̄cipue hoc diuersifi-
cat̄ s̄m̄ intentionē finis. nā si ali-
quis appetit scire scientias magi-
cas vt eis v̄tat̄ / est malū. Si autē
appetit eas scire / vt eas cōfutat et
reprobet. sic est bonum et licitum.
Similiter etiā ex conditione p̄so-
narū p̄nt̄ hęc diuersificari. vel etiā
ex modo appetēdi. Si em̄ sic appe-

tat aliquis scire huiusmodi sciēti-
as. vt eaz noticias p̄ferat alijs
vtiliozibz rebz. inordinatus ē ap-
petitus. Et similiter si sit talis p̄so-
na ad quā nō p̄tineat hoc scire / i-
ordinate hoc appetit. ¶ Ad p̄mūz
ergo dicēdū. q̄ om̄is sciētia ponit̄
intellectū i aliq̄ bono siue optimo
q̄ omne v̄z ē quoddā bonū intel-
lect̄. sed nō ois sciētia ponit̄ intel-
lectū in sui optimo. s̄ illa sola que
ē circa p̄mā veritatē. nec etiā v̄z
ē / q̄ magicę artes sint sciētie s̄ po-
tius sunt quedā fabule demonū.

¶ Ad sc̄dm̄ dicendū q̄ huiusmodi
artes sūt phibite q̄ntū ad suū vsū
Si v̄ro phiberet̄ alicui etiā eaz
studiū p̄pter earum piculū vtēdi-
tūc est̄ malū q̄ phibitum;

.q. xvij.

H secūdū sic p̄cedit̄. Vi-
det̄ q̄ nō oportet enūciabi-
le quod semel ē verū sēp fu-
turū eē verū. Si em̄ hoc est̄ verum
in alijs enūciabilibz / pari rōne s̄
esset verū i enūciabilibz de futuro.
s̄ in istis hoc nō ē verū. q̄ vt dicit
philosoph̄ in .ij. p̄hermēias
futurus aliquis iadens nō incidz.
ergo nō oportet enūciabile quod
semel ē verū sēp futurū eē verū.
¶ P̄tete. si p̄tes sunt eēdem / et to-
tum est idem. s̄ p̄tes enūciabilis
sunt subiectū p̄dicatum et compo-
sitio. ergo idem est enūciabile ex
istente eodem subiecto p̄dicato et
cōpositōne. s̄ taliter existēte eodē
enūciabili / at̄tingit / q̄ sit quādoqz
verū quādoqz falsū. sic hoc enūcia-
bile sorte sedere ē verū. sorte sedēte
et falsū eo nō sedēte. q̄ s̄m̄ philo-
sophū i p̄dicamētis. Ex eo q̄ res
est vel nō est oratio est vera vel fal-
sa. ergo enūciabile quod semel ē
verum / p̄tete a nō sēp ē verū.
¶ Sed contra ista enūciabilia sor-
tē currere ⁊ cucurrisse et sortem fo-
re cursurū non dr̄nt nisi s̄m̄ diuer-

2^m

sam significatiōe t̄pis. Sed di-
uisa significatiō nō tollit idēitatē
nominis. idēz em̄ nomē dicit̄ esse p̄
omēs casus et in singulari et i plu-
rali numero. ergo etiam predicta
tria enunciabilia sūt vnū enūcia-
bile. sed si vnū eorū semel est verū/
semp oportz q̄ aliquod eorū sit ve-
rum. q̄ si semel est veruz q̄ sortes
currat / p̄us erat veruz q̄ sortes cur-
ret. et postea erit veruz q̄ sortes cu-
rrit. ergo si enūciabile aliqd̄ se-
mel est veruz semp erit verū. **R**e-
sponso dicendū. q̄ hui⁹ dubita-
tionis vis in hoc consistit. vt sciatur
vtrum sit idem enunciabile quod
est de presenti de preterito et de fu-
turo. Si em̄ hoc sit verū / cōsequēs
erit q̄ enunciabile semel veruz est
semp veruz. nisi forte hoc aliquam
dubitationem habere possit circa
enunciabile de futuro contingētī.
sed hoc est altioris inquisitionis.
Si vero sint diuersa enunciabilia
de presenti de preterito ⁊ futuro / ē
autē idem enunciabile quod est de
presēti q̄litercumq̄ res se habeat /
manifestum est q̄ idem enunciabi-
le q̄nq̄ est veruz ⁊ quādoq̄ est fal-
sum. s̄m q̄ Philosophus dicit in
predica. q̄ eadem oratio ⁊ opinio
q̄nq̄ vera ē q̄nq̄ falsa. **A**d cui⁹
evidentiam sciendū ē q̄ s̄m Philo-
sophūi p̄mo perihermemas tria
quidē p̄ ordinē inueniūt. nā voces
sūt signa conceptuū vel intellectuū.
intellectus aut sūt rez similitudi-
nes. Manifestū est aut q̄ vmitas
vocis significatiue vel diuisitas nō
depēdet ex vmitate ⁊ diuersitate rei
significatē. alias em̄ non essz aliqd̄
nomen equocuz. s̄m hoc em̄ si sint
diuersę res / tūc sūt diuersa nomi-
na. sed nō idē nomē. oportet ergo
q̄ vmitas vel diuisitas vocis signi-
ficatiue siue cōplexę siue icōplexę
sumat̄ ex vmitate vel diuisitate vo-
cis aut intellectus. quoz vnuz scz

vox ē signū et nō signū. intellectus
aut est signū et signatū. sed terciū
ē signatū tm̄ sicut res. potest ergo
nomē vel enunciabile esse aliud et
aliud. vel p̄pter diuersitatez vocis
tm̄ sicuti ē in synonymis i quibz ē
diuersa vox. s̄ idēz significatū om-
nino. vel etiā cuz diuersitate vocis
p̄t esse diuersitas intellectuū seu
conceptuū. siue p̄pter diuersitatem
rei intellectę. siue p̄pter diuersitatē
modi intelligendi. et hoc contingit
q̄nq̄q̄ ē diuisitas significatiōis
que cōsequit̄ diuersū modū intelli-
gēdi vnā et eādē rez. et p̄cipue
hoc apparet in tpe qd̄ p̄ se cōsequit̄
opationē intellectus humanam cō-
ponētis ⁊ diuidentis vt dicit̄ i. iij.
de aīa. Et ideo dicendū q̄ nō ē idēz
enunciabile sortes sedere ⁊ sortes se-
disse et sortē sessurū esse. sed sortes
sedere est idē enunciabile. q̄ eadez
vox et idēz mod⁹ significādi. ⁊ ideo
patet. q̄ idē enunciabile q̄nq̄ p̄t
esse verum. et q̄nq̄ falsū. **U**nde
p̄ma duo concedim⁹. **A**d terciū
dicendū q̄ diuisitas significatiōis
tollit nominis idēitatez intm̄ q̄
obliq̄ s̄m Philosophū nō sūt no-
men s̄ nomina. sūt tm̄ vnū nomē
nō simpliciter s̄ i q̄ntū cōueniūt i vno
ordine declinationis. xviii. q.

Ad terciū sic p̄cedit. Videt̄
q̄ magister determinans
questiōes theologicas de-
bet magis vti autoritatibz q̄ ra-
tōibz. i quibz em̄ scia questiōes op-
time d̄rmināt p̄ p̄ma p̄ncipia illi⁹
scie. s̄ p̄ma p̄ncipia scie theologi-
cę sūt articuli fidei. q̄ nobis p̄ au-
toritates inotescunt. ergo maxie
q̄stōes theologice d̄rmiande sūt p̄
autoritates. **S**z cōtra ē qd̄ d̄r ad
Titū. i. vt sit potēs exhortari in do-
ctrina sana ⁊ cōdicētes reuincere.
s̄ cōtradicētes meli⁹ reuicūt rōmibz
q̄ autoritatibz. ergo magis optz
d̄rmiare q̄stōes p̄ rōs q̄ autori-

tates. **I**tem dicendum / q̄ quilibz
actus exequendus est s̄m q̄ congruit
ad suum finem. Disputatio autēz
ad duplicem finem potest ordina-
ri. Quedam em̄ disputatio ordina-
tur ad remouendum dubitatōez /
an ita sit. 2̄ ī tali disputatōe theo-
logica maxime vtendū est aucto-
ritatibus quas recipiūt illi cū qui-
bus disputanduz est. puta si cum
Iudeis disputetur / oportet indu-
cere auctoritates veteris testamē-
ti. si cum Manicheis qui vetus te-
stamentum non recipiunt oportet
vti solū auctoritatibus noui testa-
menti. si autē cū schismaticis q̄ reci-
piunt vetus 2̄ nouū testamentum
nō autē doctrinam nostrorū sācto-
rū / sicut sunt Greci / oportet dispu-
tare ex auctoritatibus veteris et no-
ui testamenti. et illoꝝ doctorum 2̄
auctoꝝ quos recipiūt. si autē neu-
trum horum / oportet ad eos con-
uincendos ad rationes naturales
confugere. Quedam vero dispu-
tatio ē magistralis ī scholis nō ad
remouendū erroꝝ / s̄ ad instruendū
auditores vt inducant ad intelle-
ctum veritatis quez intendunt. et
tūc oportet ratioibz inmitti inuesti-
gantibus veritatis radicem. et faci-
entibus scire. quomodo sit veruz qd̄
dicit. Alioqn̄ si nudis auctoꝝ
tibus magister questōez determi-
naret / certificabit quidez auditor
q̄ ita est. sed nihil scientie vel intel-
lectus acquireret. sed vacuus absce-
det. **E**t p̄ hoc patet respōsio ad
obiecta;

Dem̄de quesitum est de re-
bus p̄tinentibus ad vim
appetitiuam. Et primo de
bonis. Secundo de malis. **C**ir-
ca p̄mū querūt duo. Primo vtrū
ad martyriuz absq̄ perfecta cha-
ritate possit se aliquis offerre. Se-
cūdo vtrū sustinere martyriuz pro
christo sit s̄ p̄cepto; .xix. q.

Primum sic proceditur.
Videtur q̄ aliquis absq̄
charitate perfecta possit se
martyrio offerre. q̄ sup̄ illō psal-
ideo dilexi mādata tua sup̄ auz et
topasion dicit Glosa / q̄ minima
charitas plus diligit legem dei q̄
milia auri et argenti. 2̄ eadem ra-
tōne q̄ omnia t̄palia. sed illud qd̄
minus diligimus exponimus pro
eo quod magis diligimus. ergo
omnia t̄palia 2̄ etiam p̄p̄iam vi-
tam potest hō exponere pro Chri-
sto qui habet minimā charitatez.
Sed contra. si aliquis absq̄ cha-
ritate perfecta potest se offerre mar-
tyrio / ergo pari rōe poterit mar-
tyriū sustinere absq̄ charitate p̄-
fecta. sed hoc videt esse falsū s̄m il-
lud Joannis. xv. Maiorem cha-
ritatem nemo habet vt animā su-
am ponat p̄ amicis suis. ergo ali-
quis absq̄ charitate perfecta nō p̄-
se ad martyrium offerre. **I**tem di-
cendū / q̄ in operibus virtutum duo
sūt attendenda. scz illud quod fit.
et modus faciendi. Contingit autē
idem factum quod fit s̄m aliquam
virtutem perfectam / fieri etiā non
solum ab habente virtutem par-
uam / sed etiam a nō habente vir-
tutem. sicut aliquis non habens
iusticiam potest facere aliquod iu-
stum opus. sed si attendamus ad
modum faciendi / ille qui non ha-
bet virtutem non potest operari si-
cut ille qui habet / nec ille qui habz
puā sicut ille qui habz magnā. qui
opaf̄ faciliter p̄mpte 2̄ delectabi-
liter / qd̄ non facit ita ille qui caret
virtute. vel qui paruā habz. sic ergo
dicendum est / q̄ hoc opus quod
ē offerre se martyrio vel etiā mar-
tyrium sufferre / p̄ facere nō soluz
charitas perfecta sed etiam imper-
fecta. et qd̄ plus ē etiā ille q̄ caret
charitate s̄m illud Apostoli p̄mo.
Corinthio. xiiij. Si tradidero co-

pus meus ita ut ardeam / charitas
tem aut non habuero / nihil sum .
Sed charitas perfecta h^o facit p^om
pte et delectabiliter sicut patet in
beato Laurentio et Vincentio qui
in tormentis hilaritatem ostende
runt . hoc aut non potest facere cha
ritas imperfecta . vel etiam ille qui cha
ritate caret . Et per hoc patz re
sponso ad obiecta ;

.xx. .q.
Hsecundū sic pcedit . **V**idet
det q^o pati martyriū p^ot
christus nō sit i p^ocepto .
minus em videt q^o homo det sua .
q^o q^o p^orium corpus ponat . ut di
cit Grego . i illa omelia . Ego sum
pastor bon^o . sed dimittere omnia
bona sua p^ot christus nō cadit sub
p^ocepto sed etiam sub consilio . ergo
exponere corpus suum martyrio
nō cadit sub p^ocepto . Sed con
tra est quod Augus . dicit . xiii . de
civi . dei tū dictū ē homini morieris
si peccaueris nunc dicit^o martyri
morere ne pecces . Sed id qd nos
oportet facere ne peccem^o cadit s^o
p^ocepto . ergo mors martyriū sub
p^ocepto cadit . **R**ñdeo dicendū .
q^o aliquid cadit sub p^ocepto du
pliciter . Vno mō absolute . Alio
modo s^om animi p^oparationem .
q^o em p^oceptū importat rationes
debiti / illud absolute cadit s^o p^ocepto
quod est debitū p^opter aliqd
p^oexistens . sicut p^oceptus de ho
noratione parentū vel de amando
deū . sed quando q^o contingit q^o illud
quod facit aliquid esse debitū nō
duz p^ocessit . sed potest occurrere .
Vnde hoc cadit s^o p^ocepto nō ab
solute s^o s^om p^oparationē animi .
ita scz q^o homo habeat animū p^ocepto
paratus ad faciendū illud qd debitū
reddit^o ex aliqua causa occurrēte .
z hoc modo expom^o Augusti . illa
domini p^ocepta que ponunt^o Ma
th^o . v . Si quis percusserit te i vna

maxillā / p^obe ei et aliam . q^o scz si
op^o ess^o et hoc exigeret salus am
marū / homo debz p^oatus esse ad h^o
faciendū . z p^o hunc modū sustine
re martyriū p^oter christū cadit s^o
p^ocepto . q^o scz homo debz habere
animū paratus ut p^ous p^omitteret
se occidi . q^o q^o christū negaret vel
mortaliter peccaret . z sic etiam re
linquere p^oria bona cadit s^o p^ocepto .
q^o debz esse p^oatus animus
christiani magis sustinere rapinā
bonoz suoz . q^o christū negare et
mortalit^o peccare . Et p^o hoc patz
responso ad obiecta ;

Onde quesitum est d^o acti
bus malis scilicet de p^om^o
motib^o . Et circa hoc que
sita sunt duo . Primo vtrum p^om^o
motus semper sint peccata . Secū
do vtrum in infidelibus sint pecca
ta mortalia ;

.xxi. .q.
Hprimū sic pcedit . **V**idet
q^o primus motus semp sit
peccatū . nā dicit magister
xxi . d^o distinctione secūdi sententiaz
q^o tētato a carne nō potest eē sine
peccato . sed quicūq^o primus mot^o
est tentatio a carne . ergo primus
mot^o nō potest esse absq^o peccato .
Sed contra est qd dicit^o sup illo
ad roma . vi . Nō ergo regnet pec
catum in vestro mortali corpe dicit
glosa . Nō p^ohibet concupiscentiā
que vitari nō p^o . s^o illud qd vitari
nō potest nō ē peccatus . ergo concu
piscētia que est p^omus motus nō ē
peccatum . **R**ñdeo dicendum . q^o
mot^o importat inclinatioē q^o dā
ad terminū . que quidē inclmatio
ptinz ad appetitū i hūanis actib^o
Est aut i hoīe triplex appetit^o .
Vn^o qdē naturalis . s^om q^o vis ap
petitiua mouet ad aiāz vegetabile
sic ē vis digestiua expulsiua et res
tētiua . Secūd^o appetit^o ē sēsuāli
tatis . q^o mouet s^om apprebēsiōz sē

sus. Tercius appetitus est volūta-
tis. q̄ mouet s̄m iudiciū rōis. Pec-
catū autē qd̄ habet rōz culpę de q̄
loq̄mur / nō p̄ esse nisi in actu vo-
luntario. q̄ sc̄z est aliq̄liter ī p̄fate
peccātis. actus autē appetitus na-
turalis nō subiacet imperio ratōis
sic nec actus aliaz potentiārū ve-
getabil̄ anime. et ideo ī actu talis
appetitus nō p̄ cōsistere culpa. si-
cut q̄ hō esuriat v̄l sitiat absq̄ cul-
pa est. et idē dicēduz est ī alijs h̄z
modi. Sed actus appetitus sensu-
tiui subiacet imperio ratōis. qz rō
p̄ueniēs ipsū / p̄ ei imperare. vel
etiā eū impedire. et ideo talis mo-
tus p̄ habere ratōz culpę etsi non
sequatur iudiciū ratōis. p̄ etiā
esse peccatū mortale. sicut motus
exteriorū mēbroz imperati a rōe.
si autēz p̄ueniat iudiciū ratōis /
est q̄dez peccatum si tendat ad ali-
quid illicitum. qz in potestate ho-
minis fuit ipsū cohibere. est tñ ve-
male p̄c̄m et leuissimū vt patet p̄
Augustinū. xij. de tri. et hoc dici-
tur p̄mus motus peccati. Motus
autē superioris appetitus id ē vo-
luntatis consequens iudiciū rōis
iam p̄ esse peccatum mortale.
Primū ergo cōcedimus. Ad se-
cūdu dicēdu / qz concupiscētia non
p̄ vitari sic qz nullus cōcupiscētie
motus surgat. qz dū resistitur vni
isurgit alijs. possunt tñ vitari sin-
guli. et ex hoc habet quilibet de ra-
tōe p̄c̄i / licet nō habeat rōz p̄fecti
peccati quod ē peccatū mortale ;

xxij. .q.
HD secundum sic procedit
Videtur qz primi motus
in infidelibus sint peccata
mortalia. qz sicut Anselmus di-
cit in libro de Gratia et Libero ar-
bitrio / eos qui nō sunt in Christo
Iesu sequitur damnatio si sentiūt
cōcupiscētiā. etiā si nō consētiant.
sed sentire concupiscētiā est ba-

bere p̄mū concupiscētie motum.
ergo infideles qui nō sūt ī Christo
Iesu peccant mortaliter s̄m p̄mos
motus / qz dānatio non debet nisi
peccato mortali. **P**re. quilibz hō
debet habere originalem iusticiā.
s̄m quā cōcupiscētia reprimat.
sed cōtra hoc debitū est quilibz cō-
cupiscētie motus. ergo quilibz cō-
cupiscētie motus est peccatū mor-
tale. omne em̄ quod est contra de-
bitum habz peccati mortalis rati-
onem. **S**ed contra. quanto est
gradus altior tanto casus ē gra-
uior. sed altior ē gradus fidelis q̄
infidelis. cū ergo p̄mi motus fidelū
non sūt p̄c̄a mortalia / multo mi-
nus p̄mi motus infidelū. **I**tem di-
cendum qz p̄mus motus sicut di-
ctum est est motus sensualitatis /
p̄ueniens deliberationem ratio-
nis. eadem autem est natura sensu-
alitat̄ et rationis in fidelibus et ī
infidelibus. ad naturam autē sen-
sualitatis et rōis pertinet / qz mo-
tus sensualitatis qui est absq̄ de-
liberatione rōis nō p̄ esse peccatū
mortale. quod consistit in auersi-
one a deo. ad quem conuerti non
potest homo nisi p̄ ratōnem. et per
consequens auersio a deo que con-
stituit peccatū mortale non p̄ esse
nisi in ratōne. vt patet per Augu-
stinum. xij. de tri. Et ideo dicēdu
ē / qz p̄mi motus infidelū non sunt
peccata mortalia sed venialia. **A**d
p̄mū ergo dicēdu / qz dictū Ans-
depēdet ex dicto Apostoli qui con-
cludit ad Ro. viij. qz nihil ē dam-
nationis his q̄ sunt ī Christo Ie-
su q̄ nō s̄m carnē ambulāt. **V**ide-
tur ergo qz his qui nō sunt ī Chri-
sto Iesu sit aliqd̄ dānationis / etiā
si non s̄m carnē ambulēt / motibz
carnis consētiēs. Alioq̄n nihil
plus haberēt hi q̄ sūt ī Christo Ie-
su q̄ alijs. **E**st ergo aliqd̄ dānatiōis
his q̄ nō sūt ī Christo Iesu si sen-

2^m

tiunt motus carnis quibus non consentiunt. Quod quidem qualiter sit intelligendum ex processu Apostoli apparet. Premiserat enim reparationem gratie inchoata esse in his qui sunt in christo iesu quantum ad mentes licet non quantum ad carnes. Premiserat enim Apostolus. Ego ipse quidem mente seruo legi dei nostri. carne autem legi peccati scilicet propter legem fomitis que adhuc manet in corporis christi membris. ne igitur hi qui sunt in christo iesu viderentur adhuc pristinae damnationis omnia subiaccere propter fomitis motus. concludit Apostolus quod nihil est damnationis his qui sunt in christo iesu si non secundum carnem ambulant. quod damnatio originalis peccati soluta est per gratiam christi. quibus actu remaneat fomes peccati. damnationem vero actualis peccati non incurrunt. quod non ambulat secundum carnem. in infidelibus vero manet peccatum originale. non solum actu sed etiam reatu. et ideo est eis aliquid damnationis ex parte originalis peccati. non autem ex parte actualis. si concupiscentibus non consentiant. Ex hoc ergo non sequitur quod in infidelibus primus motus inducat peccati mortalis damnationem. sed sequitur quod habeat annexam damnationem originalis peccati. Ad secundum dicendum quod debitum originalis iusticie pertinet ad ipsam personam infidelis ratione humane nature quam a primo parente traxit. cui collata est originalis iusticia. et ideo id quod pertinet ad defectum originalis iusticie pertinet ad peccatum nature scilicet ad peccatum originale. non autem ad peccatum actuale quale est peccatum mortale.

.xxiii. .q.

Questio est utrum pueri non exercitati in preceptis

ptis sint recipiendi vel obligandi voto vel iuramento vel beneficiis alliciendi ad ingressum religionis.

¶ Et videtur quod non. perfectio enim consiliorum ad quam ordinantur religiones a christo exordium sumpsit. sed christus primo perfectionis consilium dedit adolescenti qui precepta seruauerat. Mathei. xix. ergo soli illi qui sunt exercitati in preceptis sunt ad religionem obligandi vel recipiendi.

¶ Preterea. Gregorius dicit super Ezechiel. nemo repente fit summus. sed in bona conversatione a minimis quis inchoat ut ad magna perueniat. sed magis sunt consilia que pertinent ad perfectionem vite. minora autem sunt precepta que pertinent ad omnes iusticiam. ergo prius pueri debent exercitari in preceptis quam ad consilia inducantur.

¶ Preterea. Exo. xxj. dicitur si quis aperuerit cisternam cecideritque bos vel asinus in eam dominus cisterne reddet precium iumentorum. sed ille qui aliquem puerum nondum in preceptis exercitatum ad religionem inducit quodammodo aperit ei cisternam. quia plures tales religionem ingredienti egrediantur et in desperationem incidunt quasi in quandam spiritualem cisternam. ergo videtur quod ille qui inducit eum hoc ei in peccatum imputetur. Preterea illud quod est expediens communi utilitati non est tollendum. sed expedit communi utilitati quod homines propria libertate utantur ad bonum faciendum. ergo non est aliquibus auferenda talis libertas per obligationem voti vel iuramenti. Preterea beatus Benedictus monachorum instituto. almius in sua regula statuit quod venientibus ad religionem non sit facilis prebendus ingressus sed probandum an spiritus a deo sit. ergo multo minus sunt aliqui mulieribus vel beneficiis allici-

endi. **P**reterea Gregorius dicit et habetur in decretis distinctione .xlviij. sic. Scimus q̄ edificati parietes nō prius tignorum pondus accipiunt nisi a nouitatis sup̄ humore siccent: ne si ante pondera q̄ solidentur accipiant cūctam simul ad terram fabricam deponant: sed pueri qui nōdum exercitati sunt in p̄ceptis / sūt sicut parietes nō desiccati: ergo nō sūt imponenda eis ligna id est gūia religionis iustituta. **P**reterea status religionis est status penitentię: s̄ pueri excipiuntur ab omni penitentię cōsertiōe. vt habet̄ de penitentiā distinctione quarta: ergo nō sūt ad religionē inducendi. **P**reterea sicut dicitur .xx. q. iij. quod quis nō eligit nec optat profecto nō diligit: quod aut̄ nō diligit facile cōtemnit: sed pueri anteq̄ sunt exercitati non habent firmam electionem: ergo nec firmā dilectionē. facile igit̄ religionē contēnunt si in tali etate ad religionē inducūt̄. **P**reterea puer. xiiij. substantia festinata minuet̄: sed videt̄ esse nimia festinatio q̄ aliquis ad cōsilia aduolēt nōdū in p̄ceptis exercitatus: ergo videt̄ q̄ horū substantia spiritualis minuat̄: nō ergo sunt defacili ad religionē inducendi. **P**reterea nō minor cura adhibenda est ad ingressum religionis q̄ in susceptione ordinis: sed in ordinationibz prohibentur ad maiores accedere qui minores nō acceperūt: ergo etiā nō debz aliquis ad obseruatiam consilioꝝ in religionē trāsire nisi prius p̄ceptis obseruat̄. **P**reterea duo sūt homī necessaria: scilicet. intelligere verum et operari bonum: sed in intelligendo verum stultus reputaretur qui prius ad difficiliora se transferret q̄ leuiora intelligeret: ergo stultum ē in operatione boni q̄ aliquis prius trās-

seat ad consilia q̄ in p̄ceptis exercitet̄. **P**reterea cuiuslibz in religionē existenti cōtingit curam agere alioꝝ vel saltem suiip̄uis: sed in his qui eligūtur ad aliquā curam ecclesiasticam oportet eligere meliores: ergo oportet eos qui ad religionē assumuntur eligere meliores: hi aut̄ qui sunt exercitati in p̄ceptis sūt tales: ergo sunt ad religionē inducendi. **P**reterea id quod est in se bonū si ex eo sumat̄ peccati occasio est abñciendū sicut serpens eneus quem Moyses fecit ex mandato domini ad sanādū filios israel vt habetur. **Lu. xxj.** Et hūc **Ezechias** combussit: quia ex eo sumebat̄ idolatrię occasio. Similiter etiā quāuis bñdictō sit s̄m se bona tamē rephendit̄ si minor p̄sente maiore benedicit̄: ergo cū aliqui in exercitati in p̄ceptis sumat̄ occasionez peccati ex ingressu religionis ab ea recedentes / quāuis religio sit s̄m se bona tamē videtur q̄ in exercitatos ad religionē inducere sit vitanduz. **P**reterea Gregorius dicit et habet̄ in decretis di. xlvij. sic. Casū appetit q̄ ad summi loci fastigia postpositis gradibus p̄ abrupta querit ascensū: p̄cedere autē ad consilia nō obseruat̄ p̄ceptis et huiusmodi: ergo zc. **P**reterea **Damas.** dicit in secūdo libro q̄ nō ē vtile ierptuz exhibētez et improbatum incorruptione frui vt nō in supbiam inadat et iudiciū diaboli: pari ratione nō est vtile improbatos et imperitos seu ineptos in p̄ceptis ad statum contemplationis assumi ad quam religio ordmat̄. **P**reterea Gregorius dicit in .vi. moralium post **Lie** amplexus **Jacob** ad **Rachelē** puem̄: q̄ p̄fectus q̄squis ad actiue vite fecūditatem iungit̄ et post contemplatiue ad requiem copulat̄: s̄ actiua vita consistit in ob-

em

seruantia p̄ceptoz. status autez
religionis p̄tinet ad vitā contem-
platiuā. ergo nō sūt aliq̄ ad r̄ligi-
onē iducēdi anteq̄ sint in p̄ceptis
exercitati. ¶ **P̄re.** nulla p̄missio ē
faciēda cui⁹ solutio nō ē licita. sol-
uere aut̄ aliq̄d alicui p̄ ingressu re-
ligionis nō ē licituz vt dicit. i. q. n̄.
Quā pio. Nūq̄ legim⁹ domin⁹ di-
scipulos vel eoz ministerio ouer-
sos quēpiā ad dei cultum aliq̄ mu-
neris interuentu puocasse. ergo
nō sūt aliq̄ p̄missiombz ad religi-
onez alliciendi. ¶ **P̄re.** nullus qui
nō est exercitatus in armis s̄m le-
ges est admittendus ad militiaz
corpale. s̄ religio est stat⁹ militie
spūalis. ergo nō sūt aliq̄ recipiēdi
ad religionē nisi p̄us exercitati in
p̄ceptis q̄si i q̄busdaz spūalibz ar-
mis. ¶ **P̄re.** q̄ non p̄ se obligare
ad minus / non p̄ se obligare ad
maius. nisi sit necessariū. sed puer
a. xiii. a. nū nō p̄ se obligare ad
m̄rimomū qd̄ min⁹ ē. g. m̄to mi-
n⁹ ad religiōz. ¶ **P̄re.** i. Marco le-
git⁹ q̄ domin⁹ demomiacū curatū
nō p̄misit secū intrare nauim. que
significat crucē et religionē. p̄ de-
momiacū aut̄ curatū significat ho-
mines a p̄ctis ouersi. ergo nō sūt
ad religionē accipiendi peccatores
statim cōuersi anteq̄ in p̄ceptis
exercitē. ¶ **P̄re.** bonoz opm fru-
ctus habere debem⁹ q̄n de egypto
exim⁹. vt dicit quedā glosa **Exo.**
xii. sed exire de egypto est exire de
mūdo religionēz intrando. ergo illi
q̄ volunt religionē intrare / debent
p̄us fructū bonoz opm habere per
obseruatiā mādator. ¶ **P̄re.** Au-
gus. dicit in libro de sermone dñi i
mōte. q̄ oīs p̄sumptio est coercē-
da. s̄ maḡ p̄sūptio videt̄ esse / q̄
velit aliq̄s ascendere ad apicēz cō-
silioz. nōdū obseruatis p̄ceptis.
g. tales nō sūt coercēdi et alliciē-
di ad religionis ingressuz. ¶ **P̄re.**

Augus. dicit in eodē libro. q̄ ma-
iora maioribus minora minori-
bus sunt exhibenda. sed consilia
sunt maiora. ergo non sūt pueris
inexercitatis adhibenda. ⁊ ita pu-
eri nondum exercitati i p̄ceptis
non sunt ad religionem alliciendi
¶ **Sz** cōtra ē qd̄ dicit. xx. q. n̄. Si
in q̄libz. et infra. **Parētibz** sane fi-
lios suos religioni f̄dere nō āpli⁹
q̄ vsq̄ ad decimumq̄rtū etatis sue
ānū licētia esse poterit. postea vero
aut cum volūtate p̄ntū eoz / aut si
sue deuotōnis sit solitariū votū / eit
fili⁹ licitū religionis assumere cul-
tū. s̄ p̄ decimūquartū ānū nō sta-
tim sūt hoies i p̄ceptis exercitati.
g. p̄nt religionē ingredi p̄uei aq̄
sunt i p̄ceptis exercitati. ¶ **P̄re.**
mai⁹ ē q̄ aliq̄s assumat ad r̄gimē
sui et alioz / q̄ q̄ recipiat i r̄ligio-
nez. in qua sub regimine alterius
viuit. sed **Salomon** adhuc puer
existēs / assumptus ē ad regimē sui
et alioz. vñ dicit. i. paralypome-
nō. xxix. **Locutus ē Dauid** rex ad
omēz ecclā **Salomonē** filiū meū e-
legit de⁹ adhuc puer⁹ ⁊ adhuc te-
nellū. g. m̄to magis p̄nt p̄uei nō
dū exercitati i p̄ceptis ad religi-
onē recipi vel induci. ¶ **P̄re.** illud
votū nō ē illicitū ex q̄ nō reddūē ali-
q̄ rei / si soluāt. s̄ sic **Ambrosi⁹** dicit
illi q̄ in puellaribz āms cōtinētiāz
vouerint nō cōstituūt rei si votū sol-
uūt. g. q̄ aliq̄ voto astringāt̄ ad
r̄ligiōz i puerilibz āms n̄ ē illicitū.
¶ **P̄re.** nihil ē illicitū p̄ qd̄ aliq̄s
a bono nō retrahit̄. s̄ q̄ puocat̄ ad
meliora non retrahitur a bono. er-
go cum status religionis sit meli-
or in quo obseruantur consilia /
qm̄ status vite secularis in quo
obseruant̄ simpliciter p̄cepta /
videtur q̄ non sit illicitum pueros
inducere ad religionem voto vel
iuramento aut beneficiis anteq̄
sint in p̄ceptis exercitati. ¶ **P̄re.**

terea .xx. q. j. dicit. **I**firma tūc erit
p̄fessio virginitatis ex q̄ adulta e-
tas iam esse ceperit. et que solet
apta nuptijs deputari ac p̄fecta.
sed non statim in hac etate viri et
mulieres sūt i p̄ceptis exercitati.
ergo antequam aliñ in p̄ceptis
exercitentur / licite possunt ad re-
ligionem astringi voto vel iuramē-
to. **P**̄ter. si talis obligatō esset illi-
cita / q̄ pueri nō exercitati i p̄ceptis
voto vel iuramēto ad religionē ob-
ligāt. aut h̄ esset. q̄ ē h̄m se mala.
aut q̄ ē p̄hibita. h̄ nō ē h̄m se ma-
la. q̄ executio siue impletio p̄missi-
onis sic esset peior. et perseverantia
pessima. cui⁹ cōtrariū videm⁹. q̄ ad
implentes ea q̄ p̄miserāt i pueri-
lib⁹ āmis. et in his p̄missis pseue-
rātes maxie cōmēdāt. **S**icut etiā
nō ē illicita talis obligatio q̄ p̄hi-
bita. nō em̄ p̄hibet in lege veteri.
dicit em̄ nuī. xxx. mulier si quippiā
voverit et se astringerit iuramēto /
q̄ ē i domo patris sui et i etate ad-
huc puellari / si cognoverit p̄ vo-
tū qd̄ pollicita ē. et iuramētū q̄ ob-
ligavit aiā suam. et tacuerit / voti
rea ē q̄cqd̄ pollicita ē et iuramētū
ope cōplebit. sin aut cū audierit /
cōdixerit. et vota et iuramēta eius
irrita erūt. nec obnoxia tenebitur
sponsiom. eo q̄ cōdixerit p̄. **S**i-
militer etiā nō ē p̄hibitū iure cano-
nico. q̄ i decreto Leonis pape hec
eadē autoritas inducit. sicut etiā nō
ē p̄hibitū lege euāgelij q̄ maxie in-
ducit hoīes a recedendo a mūdo et
ad exequēdū p̄fectionis opa. ḡo li-
citū ē obligare voto vel iuramento
pueros nōdum exercitatos in p̄-
ceptis / ad religionē. **R**̄spon-
sio dicitur. q̄ h̄ qd̄ p̄ questōe hic indu-
cit dubitationē non habet. nisi q̄
quidā cōtentioni studentes verita-
tes obnubilare conāt. vñ hic locū
h̄nt verba que Augus. dicit i sc̄o
de civi. dei. **Q**uomāz ille ē maior et

sterior incipiētū morbo animarū /
q̄ instabiles mot⁹ suos / etiā post
rationez plene redditā siue imbia
cēitate qua nec apta cernuntur.
siue obstinatissima pernicia qua et
ea que cernūt nō ferūt. eamq̄ sc̄z
cēitatem tanq̄ veritatē defendūt.
Sic necessitas copiosius dicendi
plurimūq̄ res claras velut eas nō
spectantib⁹ mtuendas. h̄ quodā-
modo tangendas palpantib⁹ of-
feram⁹. et tñ quis disceptādi firm⁹
erit / si r̄ndēdū r̄ndētib⁹ semp̄ exi-
stimem⁹. nā q̄ vel nō p̄nt itellige-
re qd̄ dicit. vel tā duri sūt aduersi-
tate mētis. vt etiā si intellexerint
nō obediāt. r̄ndent et loquūt inq̄-
tatē. atq̄ infatigabilit̄ v̄ami sunt.
quorū dicta cōtraria si totiens veli-
m⁹ refellere quoties ob inra frōte
statuerint nō cogitare quid dicūt.
dū quocūq̄ mō n̄ris disputatōib⁹
cōtradiciāt. qm̄ sit infimū et erum-
nosū et infructuosū vides. **E**rit ḡo
hic modus seruandus vt veritas
manifeste et quasi palpabilit̄ ostē-
dat. et si qua in cōtrariū dicta fue-
rint / que aliqd̄ p̄dus nō habeāt /
cōdēnant. ne semp̄ oporteat easdē
mutilit̄ replicare. h̄ si q̄s cōtrarium
dicere voluerit / scribat qd̄ dicit. vt
aliñ intelligentes diiudicare possint
an doceat veritatē. **P**rimo ergo
circa p̄positā questōe vt singula
discutiam⁹ cōsiderādū ē. q̄ pueros
etiā ifra ānos pubertatis in religi-
onē recipi nō ē h̄m se malū immo ē
expediēs et fructuosus. q̄ illud qd̄
a puericia asuescī⁹ sepe p̄fecti⁹ et
firmi⁹ tenem⁹ h̄m illd̄ p̄. xxij. a-
dolescēs iuxta viā suā ḡdiē. et cū se-
nuerit n̄ r̄cedz ab ea. et iō. **A**p̄st̄ istis
tuerē vt pueri etiā ifantes ad chri-
stianā religionē recipent. vt in ea
nutriti firmi⁹ et perfectius ei inhe-
rerēt. et h̄ ē qd̄ **D**io. dicit i vltio ca-
ce. hie. **S**̄m̄ legē sc̄az ifirmate i-
fantes ad bitū sc̄m. habebūt cōsue

tudinē ab omni remoto errore. et
 immūde vite exptes. hoc diuinis
 nostris ducib; id est Apostolis ad
 mentes venit. et visū est suscipe in/
 fantes. multo ergo magis excedit
 vita christiana infidelū vitaz / qm
 vita religiosoz vitā seculariū. pre
 sertim cū i p̄mittua ecclēsia omnū
 christianoz erat p̄fectissim⁹ stat⁹
 religionis. s̄m illud **Actuum. iiii.**
Multitudinis credentium erat cor
 vnū et anima vna. nec quisq; eoz
 que possidebat aliqd suū esse dice
 bat. s; erāt illis oīa cōmunia. ad c⁹
 vite exēplar oēs religiōes sūt isti
 tute. et ideo religionū institutores
 ex eadē causa qua ⁊ **Apostoli** moti
 sūt ad recipiendū infantes in reli
 gionē. vt patz de beato **Benedicto**
 q vt i sc̄do dialogoz legit⁹ recepit
 ad nutriēdū in religionē **Mauruz**
 duodēnem. et **Placidū** septēnē.
Est tñ quēdam differentia circa h̄
 attēdenda. naz pueri ante annos
 pubertatis ex naturali iure sūt s̄
 cura parentū. p̄pter hoc q̄ patiūē
 discretōis defectū. s̄m quā possent
 bñ regere seip̄os. ⁊ ideo i hac etas
 te p̄nt qdē religioni tradi. si a p̄nti
 tib; offerunt. et erit rata traditio
 p̄cipue si cū ad ānos pubertatis
 aduenerint ratā habuerint pat̄
 nā oblationē. **Dñ Grego.** dicit. ⁊
 habet. xx. q. 1. **Addidistis.** Si pat̄
 vel mat̄ filiū filiā ue int̄ septa mo
 nasterij in infantie annis s̄b regu
 lari tradiderit disciplina / vtz lice
 at eis postq; pubertatis impleue
 rint ānos egredi et m̄rimo mo co
 pulari. h̄ oīno deuitam⁹. qz nefas
 ē vt oblati a p̄ntib; deo filijs / vo
 luptatis frenā relaxēt. si aē i hac
 etate p̄pria sp̄ote se r̄ligiom̄ tradi
 derint. p̄ h̄ p̄ assensū vel dissimula
 tionē p̄ntū ratū esse. **Dñ dicit.** xx.
 q. 11. **Si** i qualib; minori etate. vel
 religionis tonsuraz / vel religionis
 vestez debita; in vtroq; sexu filijs /

aut vnus aut ābo p̄ntes dederint
 cōsensuz / aut forte vel nolentib; vel
 nesciētib; scz p̄ntib; a se susceptā /
 nō mox visā i filijs abdicauerint /
 s; vel corā se vel **Ep̄o** / palāq; in cō
 uentu eosdē filios talia habere p̄
 miserint / ad secularē r̄uerti habi
 tū filijs ip̄is quādoq; p̄mit⁹ nō li
 cebit. **Si** vero pueri annos puber
 tatis trāscenderint / p̄nt etiā iūitis
 p̄ntib; ad religiōz se trāsserre. nec
 sūt repellēdi. imo magis aduocā
 di. vt em̄ **Gre.** dicit i quadā home
 lia. **Ad** vitaz bonā alijs in pueri
 cia / ali⁹ in adolescentia / ali⁹ in iu
 uentute / ali⁹ in senectute / alijs i
 decrepita etate p̄ducit. ⁊ sic cū in
 nulla etate sint repellēdi / minus
 tñ sūt repellēdi in puericia. **Dicit**
 em̄ **Chriso.** sup **Mattheū.** q̄s me
 res approp̄mqre christo si repellēt
 ab eo simplex infantia. nā si s̄cti
 futuri sūt qd̄ vetatis filios ad p̄rez
 venire. si aē peccatores futuri sūt /
 vt qd̄ s̄ctētā cōdemnatōis p̄fertis
 anteq; culpā videatis. Quā qd̄em
 sententiā damnatōis p̄ferūt ali
 qui cū dicūt / nō sūt recipiēdi pu
 eri ad religionē. qz exhibūt et peio
 res efficiūt. s; qd̄ addūt quidā. qz
 oportet pueros p̄us exercitari in
 p̄ceptis et postea transire ad cō
 silia obseruanda in religionē / ex fal
 so intellectu p̄cedit. arbitranē em̄
 qz p̄cepta parant vias ad cōsilia.
 nō est aut sic. immo potius consi
 lia pant viam ad p̄cepta seruā
 da. qz per consilia remouet⁹ homo
 a reb; seculi circa quas occupat⁹.
Difficile ē 8° qz innocentia seruet.
Dñ Hilari⁹ dicit sup **Mattheum.**
Graue on⁹ innocentia sensit icre
 mētis opū occupata. rez em̄ soli⁹
 famulatus dei / nō sine vicij seculi
 cōsequit. **Et** ideo dñs dicit **Matthei**
 xix. qz difficile q̄ pecunias h̄nt / in
 trant in regnum celoꝝ quia diffi
 cile ē qz hō p̄cepta dei seruet. q̄b; i

trat^r in regnuz celoz nisi sequens
cōsilia diuitias relinquat. Et ideo
pueri ad hoc q^d innocentia serua-
re possint / in obseruātia mādato-
rū sunt p^repandi. et quodāmodo
p^remuniendi in exercitio cōsilioz.
nec sūt repellēdi q^uis ieruditi vi-
deant^r i p^rceptis. dicit em̄ **Orige-**
nes sup **Mat.** quidā puerilem ser-
monem habētes offerūt saluatori
pueros infantes. qui aut videntur
p^rfectiores / priusq^{ue} discant ratōez
iusticie / reprehendunt eos q^u pue-
ros et infantes adhuc min⁹ erudi-
tos offerūt **Christo**. dñs aut ho-
tat^r discipulos suos cōdescēdere vti-
litatib⁹ pueroz. h^{ec} ergo debem⁹ at-
tendere ne estimacione sapientie
excellētoris / cōtemnamus quasi
magm p^rillos ecclesie. phibētes
pueros venire ad iesum. **¶** S^{ed} q^u
vlt^rius querit^r / an ante religiois
ingressuz sint voto vel iuramēto ad
religionē obligādi / manifeste p^rter
q^u sic. sic em̄ in malo q^uto volūtas
est magis obstinata ad malū tan-
to peior ē / sic i obstinatis q^u ex ma-
licia peccant / ita etiā in bonis tan-
to voluntas melior est / q^uto ē ma-
gis firmata et astricta ad bonū. cū
g^o bonū sit q^u pueri ad religionem
veniat / multo meli⁹ ē q^u eoz volū-
tas ad h^{ec} sit firmata q^uo sit voto vel
iuramēto. **¶** Nō et **Dauid** dicebat.
Turavi et statui custodire iudicia
iusticie tue. et **Augus.** dicit in ep^{ist}a
ad **Paulinū** et **Armarū**. **Isel**ix ne-
cessitas que ad meliora compellit.
¶ Vltimo aut cōsiderandū restat.
an sint beneficiis alliciēdi. **¶** Si quis
de⁹ cōuentione vel pacto p^reciū ali-
cui de⁹ vel quodcūq^{ue} terrenū bñfici-
um vt religionē intret h^{ec} ē illicituz
si aut aliquis aliqua beneficia tem-
palia ei cōferat vt auferat impedi-
mēta q^uo impediē a religiois in-
gressu. vel etiā vt eū nutriat vel do-
ceri faciat. ad hoc q^u sit religiois

aptus. h^{ec} nō est illicitū sed ē lauda-
bile. **¶** Similiter etsi beneficiis t^{em}p^{or}alib⁹
aliq^us aliquē alliciat / vt euz fauo-
rabilē sibi reddat nō intendēs glo-
riā p^rriā sed gloriā dei et p^rimū sa-
lutē / laudabile est. sic et **Ap^{osto}lus** de
seip^{so} dicit. **1. Cor. x.** **Per oīa om-**
nib⁹ placeo. de⁹ etiā aliq^us t^{em}p^{or}alib⁹
bñficiis allicit ad bñ agēdū. in ec-
clesiis etiā q^ubusdā p^r t^{em}p^{or}aliū distri-
butionē alliciūt aliq^u ad ecclesie de-
seruiendū. nō q^u p^remū accipiant
sed sūt quedā secūdario allectiua
ad seruiendū deo. **¶** Sic et dñs dicit
Mat. vi. **Primū querite regnum**
dei et iusticiā eius. et hec oīa ad h^{ec}
enē vobis. **¶** Ad p^rmū ergo dicē-
dū. q^u sic **Christ⁹** ad cōsilia inuita-
uit adolescētē in p^rceptis exercita-
tū / ita etiā vocauit **Matthēū** pu-
blicanū nō exercitātū i p^rceptis.
sed poti⁹ peccatis implicatū. **¶** Ex q^u
acape possum⁹ q^u ad cōsilia obser-
uanda / in religionē aduocādi sūt
nō solū exercitati in p^rceptis. sed
etiā nō exercitati. **¶** Ad secūdū di-
cendū. q^u diuersitas graduuz du-
plicat^r attēdi p^r. **¶** Vno mō in diuer-
sis statib⁹ seu cōditionib⁹. et sic nō
optet q^u tendit ad maiorē statum
vel cōditionē q^u prius exercitet^r in
minori statu vel cōditione. sicut vi-
demus q^u illi q^u volunt fieri milites
nō p^rus exercitant^r in lamficio. sed
a puericia exercēt^r i militia. **¶** Simi-
liter qui volunt fieri clerici nō p^rus
exercitant^r in vita laicali. sed a pu-
ericia instruūt^r in vita clericali. et h^{ec}
modo qui volunt religiosi fieri / nō
optet q^u p^rus exercitent^r in vita se-
culari. h^{ec} optimū ē eis / si a puericia
exercēt^r in vita religiois. q^u ma-
gis poterint i eis p^rficere. **¶** Nō dicit^r
threnoz. iij. **Bonū ē viro cū portas**
uerit iugū ab adolescētia sua. **¶** Alio
mō p^rnt accipi diuisi g^o i eodē sta-
tu vel cōditōe. et h^{ec} mō dicit **Grego.**
q^u in q^ulibet bona conuersione ias

piendū ē a minorib; vt ad maio-
ra pueniat. sicut em̄ milites a ru-
dimentis militie. et clerici a rudi-
mentis clericature. ita etiā z religi-
osi incipiūt a rudimentis religionis.
vt p̄ficiāt vsq; ad sūmū. **¶** Ad ter-
ciū dicendū. q; duplex ē occasio scz
data et sūpta. tunc q̄dem dat ali-
quis occasionē alicui ruendi. vel in
aeternā cadendi. q̄n facit aliq̄d vel
dicit minus rectū. ex quo dat p̄xi-
mo occasio ruine. et tūc ruina p̄xi-
mū imputat danti occasionez. Aliq̄n
aut nō est occasio data sed sūpta.
puta cū aliquis inducit aliquē ad
bonū. et ipse ex hoc fit deterior. nō
ē relinquenda momentio bona p̄pter
hoc q; ille sumit inde occasionē ru-
ine. **¶** Dñ et dñs nō dimisit p̄dica-
tionē veritatis p̄pter scandalū pha-
riseoz. vt habet **Matthēi. xv.** Et
Aug. dicit in ep̄la ad Bomfaciūz.
et hē. xxiii. q. iiii. ip̄a pietas et i-
fra. **¶** Si plurimi essent ī domo ru-
itura et inde saltez vn̄ liberari pos-
set. atq; illd q; facere conaremur.
ali; semetipsos p̄cipitatione ne-
carent. dolerem; de ceteris. vnz d
v̄m; saltem salute cōsolaremur.
¶ Ad quartum dicendū. q; libertas
necessitati coactōm; opponit. que
est necessitas absoluta. et talis ne-
cessitas nō ē adhibēda. sed necessi-
tas que est ex suppositione finis.
nō opponit libertati. z tali nēitate
expedit vti ad cōmunē vtilitatē. a-
liq̄n. nec pacta p̄missionib; fir-
mata. nec iuramēta ī reb; hūanis
fieri deberent. multo aut magis p̄
huiusmodi expedit homines obli-
gari ad diuina. que sūt meliora.
¶ Ad q̄ntū dicendū. q; difficultas
ingressus obseruat in religiomb;
p̄ hoc. q; dat intrantib; an̄ p̄ba-
tionis. in quo difficultates religi-
onis experiūt. **¶** Ad sextū dicendū.
q; parieti nōdū desiccato nō ē on̄
tignoz iponēdū. tñ nō p̄hibet q̄n

fit paries desiccandus. desiccatur aē
paries ab p̄uo humore secularis
affect; p̄ religionē. z ideo conuenit
q; p̄us exercitē aliqui ī religionē.
q; eis onus p̄elationis. aut sacro-
rū ordinū imponat. de hoc onere
loquit **Grego.** vt p̄ ea patz que
p̄cedūt in illo capitulo et in sc̄da
homelia **Ezech.** **¶** Ad septimū dicē-
dū. q; status religionis ē stat; pe-
nitētie et ē exercitiū siue schola per-
fectōis. vñ ad religionē recipiēdi
sūt peccatores p̄pter penitentiā. et
recipiēdi sūt pueri innocentes. q̄si
in quadā schola p̄fectōis vt per-
fecti; innocentia cōseruēt. **¶** Ad o-
ctauū dicendū. q; si omnino multi
pueri ad religionē inducerent. ti-
medū est d̄ casu futuro. s; ex q; p̄pia
volūtate se obligāt. z religionē in-
grediūt. nō h; locū rō inducta.
¶ Ad nonū dicēdū. q; sic magnū et p̄-
uū. multū z paucū s̄m. **¶** P̄m̄ dicit
relatiue. ita z festinatū siue velox
et tardū. nā festinatū siue velox est
quod ī p̄uo tpe multū mouet. illa
ḡ s̄bstantia minuit q̄ ē festinata in
respectu ad debitū modū. puta si
aliq; aliquē statū aggressus sta-
tim a p̄ncipio cōceptis rudimentis
illi; stat; / ea q̄ sūt p̄fectioz insta-
tu illo attētare vellet. nō ē aut s̄ba
festinata. si exercitiū p̄fectōis. z q;
si quadā scholā que ē religio a pu-
ericia aliq; ingrediat. tātū em̄ ē cul-
mē p̄fectōis. vt etiā si a puericia
q; huiusmodi p̄fectōz aggredia-
tur. semper habet vbi p̄ficiat. sic
et **Aug.** dicit ad **Volusionū** de do-
ctrina christiana. tāta ē inq̄t chri-
stianoz p̄funditas l̄raz. vt in eis
q̄tidie p̄ficere. si eas solas ab me-
unte puericia vsq; ad decrepitam
senectutē. sūmo studio. melioi in-
gemo conarer addiscere. **¶** Ad. x.
dicēdū. q; diuersi ordines sūt q̄si di-
uisi ḡd; v̄m; clerical; vite. z ideo o-
p̄t vt a m̄iorib; incipiat q; ad ma-

iores tendit. nō aut oportet q̄ qui tendit ad sacros ordines / exercitet̄ in ijs que p̄tinēt ad inferiores statum. laicalis sc̄z vite. et similiter in vita religionis oportet / q̄ a rudis mētis eius incipiat qui religionē ingrediē. vt ad sūmū apicē religionis attingere possit. nō tñ oportet euz p̄us esse exercitatu in seculari vita. **¶ Ad. xj.** dicendū. q̄ in iustigibilibz etiā oportet. q̄ aliquis a minoribz in eadem scientia incipiat. vt ad maiora pueniat. non tñ oportet q̄ quicūqz vult addiscē aliquā sciētiaz maiorē / q̄ exercitet̄ i quibet minori. sic qui volūt addiscē artes liberales / nō oportet q̄ p̄us exercitent̄ i mechanicis. sed solum hoc oportet qm̄ minor scientia pat viā ad maiores. vita aut secularis nō pat viam ad religionē sed magis ab ea abducit. vñ Grego. dicit i p̄ncipio moralium. cū adhuc me cogeret animus p̄nti mūdo quasi spētenē deseruire / ceperūt multa ex huiusmodi mūdi cura succrescē. vt in eoz iā nō spē s̄ (q̄d ē gūius) mēte retinerer. econuerso aut obseruantia consiliorū pat viā ad tuti⁹ et p̄fecti⁹ p̄cepta diuina obseruanda. que necesse est etiā in seculari vita obseruari. **¶ Ad. xij.** dicendū. q̄ ratio illa i multis deficit. p̄mo quidē. q̄ ille qui religionē intrat / nō ad hoc eligit. vt sui vel alteri⁹ curaz gerat magis q̄ aī. sed magis vt sit sub obedientia et cura alterius. Secundo q̄ hoc nō c̄cedit ab omnibz. q̄ necesse sit eligere meliorem ad regimē p̄latōnis. sed s̄m quosdā sufficit eligere bonū. Tercio q̄ si oportet eligē meliorem ad p̄lationē / nō quidē oportet simplici⁹ meliorem eligere. s̄ meliorem id ē magis idoneū ad h. pueri aut et si nō sint meliores simplici⁹ q̄ adulti / sunt tñ magis idonei ad hoc vt in religione nutriantur.

¶ Dñ Ans. in libro de similitudinibz compat eos qui a puericia nutriunt̄ in religione angelis. alios aut hominibz. q̄ angeli a p̄ncipio homines p̄cessu t̄pis ad vitā eternā pueniūt. Quarto q̄ ad Ep̄atū nō eligiē nisi vn⁹. et ideo maior necessitas ē q̄ melior assumat. q̄ de intrantibz religionē. qui plures accipi p̄nt. **¶ Ad. xij.** dicendū. q̄ nō solū illud q̄d est peccatū p̄ebet occasionē rui⁹. sed etiā illud q̄d h̄z speciem mali. vñ et **¶ Ap̄tus** dicit. j. ad **Thessa.** vltimo. Ab oī spē mala abstinete vos. z q̄ serpens eneus et si s̄m se esset bon⁹ ex sui institutione. tñ spēz habebat mali p̄ similitudinez idolatrie. ideo apud eos qui erāt ad idolatriā p̄m non erat dimittendus. sed laudabiliter fuit subtract⁹. introitus autē religionis / nec ē s̄m se malus. nec h̄z spēz mali. **¶ B̄ndictio** aut et si sit de gñe suo bona / tñ ad hoc q̄ sit act⁹ virtutis / exigē q̄ sit restita debitis circumstantiis id ē vt sit conueniens et p̄sonē. et loco. et t̄pi. nō ē aut conueniens p̄sonē / qm̄ minor p̄sente maiore b̄ndicit. q̄ sic dicit ad **Debr̄.** vñ. Sine ulla c̄dictōe q̄d minus ē a maiore b̄ndicit. **¶ Ad. xij.** dicendū. q̄ ille qui accedit ad consilia / nō querit ascensum per obrupta post positos gradibus. sed magis refecat que possunt hominem impedire ab ob̄uatōe p̄ceptorum sicut dictum est. **¶ Ad. xv.** dicendum. q̄ s̄m dictum **Damasce**ni magis esset contrarium concludendum. ideo enim deus hominibus etiam post generationem incorruptibilitatem nō statim addit. quia hoc non esset eis vtile. s̄ superbiendi occasio. abundantia enim temporalium et corporalium bonorum est materia superbie. et ideo vtile est hōi ad sup̄biam vitādam vt ad consilia transeat. tem

poraliū bonoz abundātiā derelin-
quens. ¶ Ad. xvj. dicendū. q̄ am-
plexus Rachelis significat quietē
contemplationis. ad quā etiā consilia
consequētes non a principio puenire
pnt. s̄ post longū exercitiū bonoz
operū. facilius tñ ad predictā quie-
tem puenit p obseruantia consilio-
rum. q̄ p exercitiū mandatorū in
vita seculari. ¶ Ad. xvij. dicendū.
q̄ si beneficijs tpalibz aliqui alli-
ant ad religionē cū pacto. sicut so-
let fieri in emptione et venditione
est illicita solutio. si autēz aliquis
alicui pvideat sine pacto. nō ē illi-
cita solutio. Vnde post premissa
verba in eodē capitulo subiungit
nisi forte de pauperū alimēto quis
incōtigue pponat. Et itēz subdit
duz tñ absit pactio et cesset omnis
conuentio. ¶ Ad. xviii. dicendū. q̄
status religionis q̄ntū ad eos qui
in eo pferunt est spiritualis mili-
tia. q̄ntū vero ad eos qui de nouo
intran. est quasi cuiusdā thiroci-
nij exercitiū. 2 ideo oportet ad ma-
iorem pfectū q̄ a puero aliq̄ hu-
iusmodi exercitiū subeat. sicut et de
exercitio militie tpalis. vt Vege-
tius docet de re militari. ¶ Ad. xix.
dicendū. q̄ obligatio pfiēs ma-
trimoniū corpale. non potest fieri
ante ānos pubertatis. cui obliga-
tionis similis est pfectio que fit in
religione ad perpetue remanēdū ī
ea. s̄ ante annos pubertatis po-
test fieri. aliqua spōsio futuri ma-
trimonij. sicut est ī sponsalibz. cui
assimilat obligatio que fit ad reli-
gionem. ¶ Ad. xx. dicendū. q̄ sicut
glosa exponit p hoc q̄ demomiac⁹
curatus volebat esse in mari in na-
ui cū Christo. designat desiderium
eoz qui sūt a peccato mūdati. quo
cupiūt dissolui et esse cū Christo.
sed hoc nō statim cōcedit. sed optet
q̄ prius ī hac vita laborēt. amū-
ciando verbum dei. vñ patet q̄ nō

est ad ppositū. ¶ Ad. xxi. dicendū.
q̄ q̄nto aliquis magis exercitat⁹
in bono ex egypto id est ex seculo
ad religionē transit. tanto facili⁹
in ea pficere potest. sed q̄ in secu-
lari vita imminēt multa pericula
quibz huiusmodi exercitiū virtu-
tis impedit. tutius est q̄ a prin-
cipio impedimēta dirumpant per
obseruantiam consiliorum. ¶ Ad
xxij. dicendū. q̄ difficilius est ob-
seruari pcepta in vita seculari q̄
in vita religiosa. magna em virt⁹
requirit⁹ ad hoc q̄ aliquis ī seculo
vuiens se immaculatū a vicijs se-
culi conseruet. vnde dicitur Ecclī.
xxij. Beatus diues qui inuent⁹ ē
sine macula. et postea subditur.
Quis est hic et laudabimus eū.
fecit em mirabilia in vita sua. et iō
maioris psumptōnis eē videtur
(si tñ sit psumptio) q̄ aliquis in
seculo vuiens conseruet se imma-
culat⁹. q̄ q̄ tante virtutis se nō
existimans ad religionem transe-
at. vt facilius a peccati macula cō-
seruet⁹ ad modum zachai. qui cum
statura pusillus erat. ad hoc vt
Christum videret ascendit arbore
sycomorum id est ficum fatuam p
quam religio designat. ¶ Ad. xxiii.
dicendū q̄ in vno quoq̄ statu ma-
iora maioribz sūt attribuendā. et
tamen qui ad maiorez statum p-
ficere vult. oportet q̄ dū minor est
pioria illius stat⁹ accipiat. s̄m
illud Ecclī. xxv. Que in iuuentute
nō congregasti. quomodo ī senectu-
te tua inuenies ea. 2 ad hoc q̄ ali-
q̄s pueniat ad pfectōnē religiois
oportet q̄ a principio etatis sup hu-
iusmodi asuescat. .xxiii. .q.
Secūdo querit. Vtz consilia
ordinēt ad pcepta. Et vidē
q̄ nō. illud em ad qd ordi-
natur aliud posterius ē quia finis
est prior in intentione et posteris-
or in executione. sed per obserua-

tionem preceptorum contingit esse pos-
rem in executione / quoniam impletio-
ne consiliorum. ut patet *Mat. xix.* de
adolescente. qui se dixerat seruasse
legis precepta a iuuentute sua cui
dam consilium perfectionis. 8° videtur quod
consilia non ordinantur ad precepta sicut
ad finem. sed potius econuerso. **P**re-
finitis est perfectioribus que sunt ad fi-
nem. sed consilia sunt perfectiora preceptis.
quod consilia pertinet ad perfectionis sta-
tum. precepta pertinet ad communem
iusticiam. vnde et consilia preceptis super-
adduntur. ut patet per hoc quod *Mat.*
xix. dominus dicit adolescenti qui
precepta seruauerat. adhuc vnus
tibi deest. **S**i vis perfectus esse vade
et vende omnia que habes / et da pau-
peribus. ergo consilia non ordinantur
ad precepta sed potius econuerso.
Preterea secundum *Phil. ij.* p^{ri}ncipia. sicut
se habent principia ad conclusio-
nes / ita se habent fines ad ea que
sunt ad fines. sed talis est habitudo
principiorum ad conclusiones / quod posi-
tis principijs ponuntur conclusio-
nes. non autem econuerso / quod contingit
ex falsis syllogizare verum. ergo ta-
lis habitudo erit finium ad ea que
sunt ad fines. sed positus preceptis
non ponuntur consilia. multi enim ob-
seruant precepta qui non obseruant
consilia. ergo consilia non ordinantur
ad precepta sicut ad finem.
Preterea sicut *Augus.* dicit in libro de
sancta virginitate. Multi desipi-
unt qui propter presens seculum solum vir-
ginitatem obseruandam sentiunt.
sed obseruatio preceptorum pertinet
ad presens seculum. ergo consilium
virginitatis non est implendum
propter precepta. et eadem ratio est
de alijs consilijs. **P**reterea precepta
pertinere videntur ad vitam actiuam.
consilia autem ad vitam contempla-
tiuam. vnde *Matth. xix.* vbi enu-
merantur precepta legis dicit glosa.
ecce vita actiua. vbi autem postea sub-

ditur si vis perfectus esse etc dicit
glosa. **E**cce vita contemplatiua.
sed vita actiua ordinatur ad contem-
platiuam et non econuerso. ergo
precepta ordinantur ad consilia et
non econuerso. **P**reterea dominus bis
miraculose legitur turbas refecisse.
primo quidem quando satiauit quinq-
milia hominum ex quinq- panibus
et duobus piscibus. ut legitur *Matth. xiii.*
Secundo quando de septem panibus
et paucis pisciculis satiauit quatuor-
milia hominum. ut habetur
Matth. xvi. Et sicut dicit glosa
Mat. xiii. Quinq- milia per quinq-
sensibus corporis accipiuntur. ita sunt
qui in seculari habitu exterioribus
recte vti nouerunt hi quinq- panibus
id est legalibus preceptis ad-
huc necesse habent ut instruantur.
nam qui mundo renunciant inte-
gre quattuor milia sunt. et septem
panibus id est euangelica perfectione
sublimes et spirituali gratia refici-
unt. sed prius pauit dominus quinq-
milia hominum ex quinq- panibus /
quod quattuor milia ex septem. ergo
precepta sunt priora consilijs. et non
econuerso. **P**reterea dispositiones
precedunt perfectionem et ordinantur ad ipsam.
sicut precepta sunt dispositiones ad consilia.
dicit enim glosa *Hiero.* in principio
Marci. Quattuor sunt qualitates de quibus
sancta euangelia dixerunt. precepta /
mandata / testimonia / et exempla. **I**n
preceptis iusticia. in mandatis chari-
tas. in testimonijs fides. in exemplis
perfectio ad quam pertinet consilia. 8° vi-
detur quod precepta ordinantur ad consilia. et non
econuerso. **P**reterea primo non est aliquod
preceptum. sicut dicit quodam glosa super psal-
terium. charitas primo mouet pedem ad a-
ditum vite. de actu autem charitatis dantur
precepta. 8° nihil est preceptum in spirituali vita
quod precepta. non 8° consilia ordinantur ad pre-
cepta sed potius econuerso. **P**reterea sicut illud
psalmus. Sic ablactatus est in matris sua etc
dicit glosa. Sic quinq- tempora notantur in p-

23

creatione carnali / ita et in spiritu
ali. Primum ergo tempus est cō-
ceptionis. Secundum in utero ali-
tationis. Tertium emissionis. Quar-
tum portationis et lactationis. Quin-
tum ab lactationis. Ita etiā in u-
tero mris ecclesie pmo cōcipimur
dum fidei rudimentis instrumur.
Deinde quasi in utero alimur / in eis-
dem pmodis pficientes. Deinde
mamb ecclesie portamur / et lacte
nutrimur / donec iam gdatim a la-
cte matris accedamus ad mensas
patris. Et postea sōdiē / multi vero
hunc ordinem puertūt / ut hereti-
ci et schismatici / se ante tpus a la-
cte sepantes / unde extinguūt / sed
separi a lacte est facilioribus dimis-
sis ad difficiliora transire / cū 8° cō-
silia sint difficiliora q̄ p̄cepta / vi-
det q̄ periculo extinctōnis se expo-
nant qui ad cōsilia accedūt / nisi p̄
educēt p̄ceptis / p̄cepta ergo
ordinant ad cōsilia / et nō econuer-
so. ¶ **P̄.** Greg. dicit sup Ezech.
q̄ ex p̄cepto facere hominū icho-
antium est / sed illud quod est inci-
pientium ordinat ad id quod p̄-
fectionis est et non econuerso / er-
go p̄cepta ordinant ad cōsilia / et
non econuerso. ¶ **P̄.** virtus
imitat naturam / sed natura p̄us
operat in corpe animalis ea que
p̄tinent ad esse / sicut membra p̄n-
cipalia q̄ ea que sūt de bñ esse ip-
sius / 8° in p̄gressu virtutis priora
sunt p̄cepta que sunt de esse vir-
tutis / q̄m consilia que sunt de bene-
esse ipsius / et sic idē quod prius.
¶ **P̄.** sicut est ordo in addiscendo
ita etiā in opando / sed in addiscē-
do oportet mape a facilioribus ut
ad difficiliora puematur / ergo in
opando oportet prius adimplere
p̄cepta q̄ sūt faciliora / et sic trās-
ire ad cōsilia. ¶ **P̄.** Matthei .v.
dicit in glosa q̄ sermo diuinus ē no-
bis via q̄ currimus / sed sermo diuinus

nus p̄ordinat p̄cepta cōsiliis /
ut patet Matthei .v. / **Ubi** ponit
id quod p̄ceptum est antiquis /
et postea sup addit a dño id quod
p̄fectionis est / ergo videtur q̄ ob-
seruantiā p̄ceptorum sit p̄ordi-
nanda obseruatiōi consiliorum.
¶ **P̄.** illud quod est minus in a-
liquo genere ordinat in id quod
est maxmū in genere illo / sed mi-
bil est minus in vita christiana q̄
obseruantiā p̄ceptorum / nihil aut
maius q̄ obseruantiā cōsiliorum / 8°
p̄cepta ordinant ad consilia.
¶ **P̄.** Hiero. dicit sup Mat. q̄ p̄-
cepta legis implere negligit / p̄fecti-
ora implere non potest / ergo optz
q̄ prius aliqui impleāt p̄cepta
q̄ consilia. ¶ **P̄.** prius est a quo
nō ouertit subsistendi cōsequentiā
sed a p̄ceptis nō ouertit cōsequē-
tia essendi ad cōsilia / nō em seq̄ si
aliqs seruat p̄cepta / q̄ seruat cō-
silia / ergo obseruatiō p̄ceptorum
naturalit p̄cedit et ordiat ad ob-
seruatiā cōsiliorum. ¶ **Sz** ut ē qd Au-
gul. dicit in Enchiridion. Quēcūq̄
mādat deus ex q̄bus vnū ē nō mech-
aberis / et quēcūq̄ nō iubēt s̄ spūs
ali cōsilio monēt ex q̄bus vnū ē / bo-
num ē hominū mulierēz nō tange-
re / tūc em recte fiunt / cū dirigunt
ad diligēdū deū / et p̄ximū p̄p̄ deū
s̄ hęc duo cadūt s̄ p̄cepto / ut p̄t̄
Mat. xxii. 8° cōsilia ordinant ad p̄-
cepta. ¶ **P̄.** illud qd ē electōnis
ordinat in id qd est necessitatis /
q̄ electō ē eorum que sūt ad finē / sed
cōsilia sūt electōnis / p̄cepta aut
necessitatis / 8° cōsilia ordinantur
ad p̄cepta. ¶ **P̄.** eterea / illud per
quod plerumq̄ aliqd p̄ficiat ordinat
ad illud / s̄ p̄ cōsilia plerumq̄ et tutius
cōseruāt p̄cepta / ergo cōsilia ordi-
nantur ad p̄cepta. ¶ **R**espon-
sio dicendum / q̄ p̄cepta dantur
de actibus virtutum / Duplex au-
tem est virtutis actus scilicet inte-

rior et exterior. et vterq; actus sub
legis p̄cepto cadit. **Unde Aug.**
dicit contra Iſauſtū. q̄ q̄ iudei nō
intelligebant homicidiū nisi p̄ cor-
ruptionē corp̄is humani. aperuit
dñs omnē iniquū nutū ad nocēdū
fratri in homicidij genere deputa-
ri. similiter etiā tantūmodo corp̄alē
cū femina illicitā coitionem vocari
mechiā que erat in lege p̄hibita.
sed etiā dñs demonstrauit interio-
rem concupiscentiā ad hoc p̄tinere.
Unde manifestū ē q̄ etiā interio-
res act⁹ virtutum / s̄ p̄cepto ca-
dunt. cōsilia ergo ordināt ad p̄ce-
pta et s̄m q̄ sūt de interioribus
virtutū actib⁹. et s̄m q̄ sūt de exte-
riorib⁹ actib⁹. sed diuersimode. nā
ad interiores actus virtutum or-
dināt sicut ad finē. omnes em̄ inte-
riores actus virtutum moralium
p̄tinēt ad mētis puritatē. vt scili-
cet mens hominis a passionib⁹ mor-
dinatis. et ab exteriorū rerū cupi-
ditate sit libera. et vlt̄erius om̄es v-
tutes tā morales q̄ theologice or-
dinant̄ ad dilectōnē dei et p̄ximī.
et ad hęc duo omnia cōsilia ordina-
tur sicut ad finē. sc̄z ad charitatē dei
et p̄ximī. et ad mētis puritatem.
Unde dicit̄ in colla. p̄m. Quicquid
nos ad virtutē cordis p̄ dirigere /
tota virtute sectandū est. quicquid
aut̄ ab hac retrahit vt p̄m̄iosum
aut viciū deuitādū ē. p̄ hac em̄ v-
mūsa agim⁹ atq; toleram⁹. p̄ hac
p̄ria / p̄ntes / dignitates / diuitie /
delicie mūdi h⁹. et voluptas vni-
uersa cōtēmit̄. vt sc̄z puritas cordis p̄-
petua retineat̄. **Et postea subdit̄.**
p̄ hac ieiuniorū mediā / vigiliā /
labores corp̄is nuditatez / lectōez /
ceterasq; v̄tutes debere nos suscipere
nouim⁹. vt p̄ illas ab vniuersis pas-
sionib⁹ noxijs illesas p̄pare cor-
n̄m et cōseruare possimus. et ad p̄-
fectionē charitatis istis gradib⁹
im̄itendo conscendere. **Et hoc idē**

Augus. dicit in libro de morib⁹ ec-
clesiē nō reiciēdis. **Generib⁹ cibo-**
rū quasi pollutis / et concupiscentie p̄-
domādē / et dilectōm frat̄z retinē-
de inuigilet oīs intentō. **Et ibidēz**
dicit̄ charitas p̄cipue custodit̄ / si
charitati virtus. charitati sermo.
charitati habit⁹. charitati vult⁹
apta. **Unde et Ap̄lus. j. Corin. vñ**
v̄ginitatis cōsiliū ad h̄ ordinādum
docet. vt mulier inuupta cogitet q̄
sūt dei et quomodo placeat deo. **Et**
dñs **Mat. xix. paupertatis cōsiliū** ad
h̄ ordinat. vt hō deū sequat̄. qd̄ sit
p̄ rectitudinē et puritatē interioris
affect⁹. sic 8º cōsilia ordināt sicut in
finē ad p̄cepta. s̄m q̄ sūt de interio-
rib⁹ actib⁹ v̄tutū. h̄ s̄m q̄ sūt de
actib⁹ exteriorib⁹ / puta nō occidas
nō furtū facias et cetera / ordinant̄
cōsilia ad p̄cepta. nō sicut ad finē.
nō em̄ p̄pter h̄ v̄ginitatē seruat hō
vt ab adulterio abstineat. neq; h̄
fine alijs suis bonis renunciat vt
nō furet̄ aliena. cum exteriora o-
pera cōsilioz sūt maiora q̄ exteri-
ora opa p̄ceptorū. ordinant̄ tñ ad
ea inq̄ntū faciūt ea tuti⁹ et firmi⁹
cōseruare. **Qui em̄ sua dimittit m̄**
tomagis abstinet a rapiendis a-
lienis. **Unde et Augustinus** di-
cit in decimonono libro cōtra Iſau-
stū. **Omnia ex hebreorum lege**
commemorata ita dominus com-
mendauit / vt quicquid ex perso-
na sua iustum loqueretur vel ad
expositionem commendandaz va-
leret si quid illa obscurum posuiss̄.
vel ad tutius obseruanduz qd̄ illa
voluiss̄. **Et in libro de sermone do-**
mini in monte dicit. q̄ dum fiunt
illa que adduntur ad perfectio-
nem / multomagis fiunt illa que
p̄missa sunt ad inchoationem.
Sic ergo patet q̄ cōsilia ordi-
nantur sicut in finem ad p̄ce-
pta. prout sunt d̄ interioribus a-
ctib⁹ virtutum. **Sed ad p̄cepta**

2^m

put sūt de exterioribus actibus ordi-
nantur consilia: ad hoc quod tutius et
firmius conseruentur: per modum re-
mouentis prohibens. et horum primum
est causa secundi. firma enim exteri-
orum actuum observatio causatur
ex interiori affectione mentis bene
disposita. **¶** Ad primum ergo di-
cendum. quod secundum quosdam. diues ille
mentitus est dicens se precepta ob-
seruasse. et precipue quantum ad unum
preceptum quod ibi commemoratur per-
tinens ad interiorum actum. scilicet di-
liges proximum tuum sicut teipsum.
vnde **Origenes** dicit super **Mattheum**
Scriptum est in euangelio secundum **De-**
brios. quod cum dominus dixisset ei. vade et
vende omnia que habes. cepit di-
ues scalpere caput suum et non placuit
sibi. et dixit ad eum dominus quomodo
dixisti feci legem et prophetas? scri-
ptum est in lege. diliges proximum tuum
sicut teipsum. et ecce multi fra-
tres tui filii **Abrahe** aucti sunt ster-
core morientes pro fame. et domus tua
plena est multis bonis: et non egre-
ditur omnino aliquid ex ea ad eos.
impossibile est enim implere predictum
mandatum et esse diuitem. et maxime
tantas habere possessiones. **¶** Et
idem confirmatur per **Dieronimum**. qui dicit
super **Mattheum**. Mentis adolescentem. si enim
quod positum est in mandatis dili-
ges proximum tuum sicut teipsum
ope compleisset. quomodo postea
audierit. vade et vende omnia que
habes et da pauperibus tristis abiisset?
sed quod **Chrysostomus**. et alii exposito-
res dicunt adolescentem non fuisse
mentitum. vtrumque saluari potest.
nam hoc preceptum diliges proximum
tuum sicut teipsum dupliciter potest
observari. Vno modo imperfecte
ut scilicet aliquis non faciat contra pro-
ximum quod non vult fieri sibi. et ut
sine detrimento suo proximo subue-
niat. Alio modo scilicet ut ad subuenien-
dum necessitatibus proximorum cor-

poralibus. ita se habeat sicut ad sub-
ueniendum necessitatibus propriis.
hoc enim modo non implet hoc pre-
ceptum. qui cum multas diuitias
habet. sibi ipsi eas reseruat. permit-
tens proximis egere. consilia au-
tem ad hoc ordinantur ut: prece-
pta perfectius custodiatur. et ideo
dominus obseruanti precepta im-
perfecte. superaddit consilia per que
perfectius obseruantur. **¶** Ad se-
cundum dicendum. quod perfectio vi-
te. in preceptis secundum que sunt de inte-
rioribus actibus virtutum confi-
stit essentialiter. nam charitas est
vinculum perfectionis. sicut **Apostolus**
dicit ad **Colosios**. in. et ideo cum domi-
nus precepta charitatis posuisset
Mattheus. v. subiungit. Estote ergo per-
fecti. sed in consiliis que sunt de quibus-
dam exterioribus actibus con-
sistit perfectio instrumentaliter.
quod scilicet huiusmodi consilia sunt quasi que-
dam instrumenta per que facilius ad
perfectionem peruenit. Vnde in collatio-
nibus patrum dicitur. ieiunia. vigilie.
meditatio scripturarum. nuditas ac
priuatio omnium facultatum. non
perfectio sed perfectionis instrumenta
sunt. quod non in ipsis consistit discipline
illius finis. sed per illa peruenit ad fi-
nem. **¶** Et **Augustinus** dicit in libro de per-
fectione iusticie. Sic audiamus pre-
cepta perfectionis ne currere negli-
gamus ad perfectionem charitatis.
et **Dieronimus** super **Mattheum** dicit. Expones
illis. Ecce nos relinquentes omnia et secu-
ti sumus te. quod inquit non sufficit tamen re-
linquere. iungit quod perfectus est. et secuti
sumus te. quod ergo erit nobis? quasi dicitur
fecimus quod iussisti. quod ergo dabis nobis
per misericordiam? precepta ergo imperfecte obser-
uata pertinet ad omnem iusticiam. sed per-
fectio vite consistit in ipsa plena obserua-
tia preceptorum. **¶** Ad. in. dicitur. quod aliquid
ad finem ordinatur dupliciter. Vno modo ut nunc
ad finem sicut que finis non potest esse. sicut cibum ad
vitam corporis obseruandum. Alio modo sic neces-

sarium ad finē. sine quo ad finem
 nō ita bene pueniri potest. sicut e-
 quus ordimat^r ad iter. non qz sine
 equo aliquis ire nō posset. sed qz ī
 equo melius vadit. similiter et cō-
 silia ordinant^r ad pcepta. nō qz
 sine cōsilijs pcepta obseruari nō
 possent. et qntum ad interiores et
 exteriores actus. nā **A**brabā qui
 et contugio et diuitijs vtebat^r fuit
 coram deo pfectus. s̄m illud **Gen.**
xvij. **A**mbula coram me ⁊ esto p-
 fectus. sed quia p cōsilia expediti⁹
 et facilius ad pfectam pceptorū
 obseruantiam puenit^r. **A**d q̄r-
 tum dicenduz. qz **Augus.** in verbis
 illis intendit excludere quorundā
 dictum. qui credebāt virginitatē
 esse necessariam solum ad carendū
 tribulatione corporis que in ma-
 trimonio sustinet^r. obseruatio aē
 pceptorū et si ī hoc seculo fiet. nō
 tñ ptinet ad hoc seculo. sed fu-
 turo seculo coniungit. **A**d. v. di-
 cendū. qz pcepta ptinet ad acti-
 uam et ad cōtemplatiuam vitam.
 cōsilia vero sunt instrumenta cōte-
 platiue vite. sed ibi pcessit men-
 tio de pceptis ordinantibz ad p-
 ximum. que ptinent ad vitaz acti-
 uam. **A**d sextum dicendū. qz
 etiam in ipso exercitio pceptorū
 contingit inueniri differentiam p-
 fectioms et impfectioms. vnde nō
 p̄ dici qz numerus quinqz milūz
 ptineat ad pcepta. et numerus
 quattuor milium ad consilia. s̄ p-
 mum pertinet ad imperfectam ob-
 seruantiā pceptorū qualis etiā
 in seculari vita interdum habet^r.
 scdm vero ptinet ad pfectam ob-
 seruantiā pceptorū ad quaz
 ordinant^r consilia. nec tñ quia p-
 mo dominus pauit quinqz milia
 q̄ quattuor milia. oportz qz aliq̄s
 p̄s exerceat in vita seculari. q̄
 transeat ad religionem. quia etiā
 religionem intrantes non statim

perfectiōnem adipiscuntur. sed ad
 perfectiōnem consequendam se ex-
 ercitant. sicut etiā intrantes scho-
 las logicę non statim efficiunt lo-
 gici. sed ad hoc se exercitant. **U**nd
 et religio. quedam pfectiōnis scho-
 la est. **A**d septimum dicenduz.
 qz exempla que tradunt^r in euā-
 gelijs sunt exempla Christi. que
 pertinent non solum ad consilia. s̄
 etiam ad pfectam obseruantiam
 pceptorū. **U**nd ⁊ ibidem subdit
 exemplū. vt hoc. **D**iscite a me. qz
 mitis sum et humilis corde. **A**d
 octauum dicendū. qz charitas
 habet multos gradus. nam p̄mo
 est charitas incipiens. et postea
 proficiens. ⁊ vltimo perfecta. **U**nd
 charitas in spiritali vita est p̄m-
 cipium. et est finis. **A**d nonum
 dicendū. qz obseruatio consilio-
 rum est difficilior actus q̄ obserua-
 tio pceptorū qntum ad exteri-
 ores actus. tamen obseruatio p-
 ceptorum perfecta qntum ad in-
 teriores actus est lōge difficilior.
 Difficilius est em̄ deponere animi
 cupiditates. qm possessiones. ⁊ tñ
 difficilius est obseruare exteriores
 actus pceptorū sine consilijs.
 qm cū consilijs. sicut ex p̄missis
 patet. **A**d decimum dicenduz.
 qz incipientes sunt in ordine īstru-
 endorum ab alijs. et ideo ex p-
 cepto mouent^r ad aliquid faciendū.
 tam in vita seculari. q̄ in religio-
 ne. sed qn iam pficiunt^r. opant^r ex
 interiori habitu quasi ex seipsis.
 nō solū cōsilia s̄ etiā pcepta. **A**d
 xi. dicēd. qz sic dictū ē. charitas ē
 p̄ncipiū vite spūalis ⁊ finis. ⁊ ideo
 ip̄a p̄cedit inchoata. tāq̄ de esse
 existēs spūalis vite. et ip̄a sequit^r
 tanq̄ pertinens ad pfectū esse spi-
 ritualis vite. et tamen que sūt de
 bene esse. ordinant^r ad cōseruatōz
 eoz q̄ sūt de eē rei. **A**d. xij. dicē-
 dū. qz etiā ī disciplinis pri⁹ addi-

scūt ea p q̄ alia pfecti⁹ itelligunt⁹ :
 q̄uis illa facili⁹ sit itelligē vphabē
 fm̄ cōmunē modū. sic facili⁹ ē sciē
 argumentari eo mō q̄ etiaz idiote
 vtunē dialectica q̄dā / q̄ scire regu-
 las logicas : et tñ p̄eaddiscuntē re-
 gulę logicę. ad hoc q̄ aliquis pfe-
 ctus argumētari valeat / q̄ com-
 munter idiote argumētantē. et si-
 militer facili⁹ ē obseruare p̄cepta
 fm̄ impfectū modū. q̄ obseruare
 cōsilia. et tñ qui tendūt ad pfectaz
 p̄ceptoz obseruātiāz / oportet q̄
 incipiāt a cōsilijs. sic a quibusdam
 istrumētis. ¶ Ad. xiiij. dō. q̄ illa
 q̄ dñs sup addit nō sūt cōsilia s̄ p̄-
 cepta vtz tū ex ipsis v̄bis dñi q̄ ibi
 ponūt. tuz etiā ex expositōe Aug-
 i li. de ser. dñi i mōte. ¶ Ad. xiiij.
 dicendū. q̄ obseruātia p̄ceptoz
 ruz fm̄ impfectū modū / ē minimū
 in vita spūali. sed ē maximū si ob-
 seruēt p̄fecte. ¶ Ad. xv. dicendū.
 q̄ p̄fectiora euāgelij nō solū sunt
 cōsilia. sed etiā p̄cepta vt ex dictis
 patz. ¶ Ad. xvj. dicendū. q̄ illud
 a quo nō ouertit cōsequētia s̄sistē
 di. et si sit p̄us nat̄a quodāmō. nō
 tñ oportet q̄ semp sit p̄us tpe. nō
 em̄ in angelis viuere p̄cedit intel-
 ligere. q̄uis omē itelligēs sit vi-
 uēs. q̄ statim a p̄ncipio angeli vitā
 p̄fectaz hñt. q̄ ē itellectual. et s̄si-
 q̄ volūt plei⁹ p̄cepta custodire sta-
 tim a p̄ncipio cōsilia assumē dñt / li-
 cet nō oēs obseruātes p̄cepta ob-
 seruāt cōsilia. .xv. .q.

Querit si carnalis copula
 sit d̄ s̄bstātia m̄rimoni.
 Et ostēdit q̄ sic. q̄ si a-
 liq̄s cōtraheret cū aliqua tali con-
 ditione / q̄ nūq̄ carnali copule cō-
 sentiret / non esset matrimonium.
 ergo consensus requirit v̄triusq̄.
 ¶ Contra. virgo gloriosa vere cō-
 traxit. et tñ carnali copule nō con-
 sensit. vñ dicit Luce. i. Quo modo
 fiet istud. qm̄ viruz nō cognosco.
 id est cognoscere nō p̄pono. ¶

in m̄rimonio cōtrahēdo de lege cō-
 muni requirit consensus in carna-
 le coplaz aut nō erit matrimonium.
 sed de lege et priuilegio sp̄ali aliter
 ē. vbiq̄ em̄ tria bona matrimo-
 ni sūt salua. scz fides proles et sa-
 cramētū / ibi ē m̄rimoniū. et tanto
 purius q̄nto hęc sūt a sordibz re-
 mota. vñ Augus. cōtra Iulij. In il-
 lo m̄rimonio Marię et Ioseph dō-
 mia tria dixi bona coniugū esse com-
 pleta. fidē q̄ nullū adulteriū. plē
 q̄ ipm̄ dñm n̄m Iesum christuz.
 sacramētū q̄ nullū diuortiū. si em̄
 alit q̄ p̄ cōubitū p̄les p̄creari pos-
 set / coniuges aptissime libidini cre-
 derēt atq̄ illo malo vterent male.
 Et idē xxiiij. cōtra Iulij. Ne fides
 les christi id q̄ sibi coniuges car-
 ne misceāt / tā magnū i coniugio de-
 putarēt / vt sine h̄ coniuges eē n̄ cre-
 derēt. s̄ poti⁹ dicerēt fidelia coniugia
 m̄to familiari⁹ se adherē mēbris
 christi qm̄ in eo potuissent seq̄ mē-
 bra christi. dico ḡ q̄ v̄go glorios-
 sa nec ip̄licite nec explicite i coplaz
 carnalē cōsēsit. nisi sic nuptui etiaz
 cōsēsit. nec etiā vidē Ioseph exp̄sse
 cōsēsisse vñ cū eēt sibi notū / q̄ v̄ ḡ
 uida eēt d̄ sp̄sco / aliā sp̄sā nō q̄si-
 uit. ¶ Ad p̄m dō. id p̄cedit d̄ m̄ri-
 monio d̄ statu cōi. itē p̄ h̄o cōhē
 cū p̄posito nūq̄ m̄rimoni cōsumādi
 n̄ tñ cū pacto h̄ v̄ cōditōe / q̄ verū
 m̄rimoni n̄ itēdat cōsūare. v̄ a cōsū-
 tōis iure resilire. In v̄gie at̄ fuit a-
 lud q̄ hēbat familiarē istictū sp̄sā
 cti q̄ v̄gitatē nūq̄ p̄derz et h̄ p̄posi-
 tū hēbat dicendo. vix n̄ cognosco.
 hanc quęstōez nōnulli nō hñt.

Quodlibetū. v.
 Quęstū ē d̄ dō āgel⁹ et hoī-
 bz d̄ deo q̄sitū ē et q̄ntum
 ad nat̄az d̄imā et q̄ntū ad
 nat̄az allūptaz. q̄ntū ad nat̄az d̄i-
 nā q̄sitū ē d̄ scia et potētia d̄i. Circa
 sciētā d̄i q̄sita sūt duo. p̄ v̄tz de⁹
 sciat p̄m̄ istās i q̄ potuit creāe m̄dm
 sc̄o vt̄ p̄sciti a dō p̄nt d̄mereri.